

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kotoutumisen edistämisestä annettua lakia. Lakiin on tarpeen tehdä eräitä korjauksia, jotka liittyvät vanhentuneisiin lakiviittauksiin ja jotka selkeyttäisivät viranomaisten toimintaa.

Kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa säädetään kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksesta. Opetushallituksen roolista ja henkilötietojen käsittelystä päättötestauksessa säädettäisiin nykyistä tarkemmin. Erityisesti kotoutumisen edistämisen seurantaan ja tiedolla johtamiseen sekä kuntaan ohjaamiseen liittyviä tiedonsaantioikeuksia esitetään lisättäväksi.

Yksi teknisluontoinen muutos liittyy 1.8.2025 voimaan tulleeseen perusopetuslain muutokseen, joka koskee perusopetuksen tukitoimia. Kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaan kunnille maksetaan korvauksia esimerkiksi kansainvälistä suojelua saaville lapsille perusopetuksessa tarjottavien erityisen tuen kustannuksista. Lakiviittaus muutettaisiin vastaamaan muuttunutta perusopetuslakia nykytilan säilyttämiseksi. Lisäksi erästä korvausten maksamisen edellytyksiä koskevasta säännöksestä puuttuu tarpeellisia viittauksia Ahvenanmaan maakunnan terveyden- ja sairaanhoitoviranomaiseen. Muutokset olisivat luonteeltaan pääosin teknisluontoisia ja säädöshuollollisia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi	4
2.1 Opetushallituksen rooli kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksessa	4
2.2 Muu tiedonsaantisääntely	4
2.3 Korvaukset perusopetuksen tukitoimista	5
3 Tavoitteet	6
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	6
4.1 Keskeiset ehdotukset	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset	7
5 Lausuntopalaute	8
6 Säännöskohtaiset perustelut	13
7 Voimaantulo	20
8 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	21
8.1 Henkilötietojen suoja	21
8.2 Ahvenanmaan erityisasema	25
8.3 Kunnallinen ja muu alueellinen itsehallinto	26
LAKIEHDOTUS	27
Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta	27
LIITE	34
RINNAKKAISTEKSTI	34
Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta	34

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Hallituksen esityksen valmistelu on käynnistynyt viranomaisten aloitteesta. Kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (681/2023, jatkossa *kotoutumislaki*) säädetään kotoutumiskoulutuksesta ja siihen sisältyvästä kielitaidon päättötestauksesta. Kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksen kehittämisestä vastaava viranomainen Opetushallitus on toimeenpanossaan havainnut tarpeita selkeyttää myös lain tasolla Opetushallituksen roolia ja henkilötietojen käsittelyä päättötestaukseen liittyen. Kotoutumislaisissa säädetään myös kotoutumisen asiakastietojärjestelmästä sekä laissa säädettyjen tehtävien mukaisista tiedonsaantioikeuksista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus, jonka uusi nimi on valtion aluehallinnon uudistuksen myötä 1.1.2026 lukien Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus (jatkossa *kehittämis- ja hallintokeskus*), on asiakastietojärjestelmän kehittämisen yhteydessä tunnistanut uusia tiedonsaantioikeustarpeita liittyen erityisesti kotoutumisen seurantaan ja tiedolla johtamiseen sekä kotoutumisen valtakunnallisen asiakastietojärjestelmän ylläpitämiseen, joista se on esittänyt lainsäädäntömuutostarpeita. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jatkossa *ELY-keskus*) tekee päätöksiä kotoutumislain nojalla kunnille maksettavista erityiskustannuskorvauksista, kuten perusopetuksessa esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavalla lapselle tarjottavan erityisen tuen kustannuksista. Tämän toimeenpanevan viranomaisen aloitteesta nousi esiin tarve tarkastella kotoutumislain muuttamista perusopetuslain (628/1998, muutettu lailla 1090/2024) muutoksen myötä. Valtion aluehallinnon uudistuksen myötä ELY-keskukset organisoituvat uudelleen 1.1.2026 alkaen elinvoimakeskuksiksi. Tässä esityksessä viitataan ELY-keskuksiin niissä kohdin, jotka koskevat nykytilaa ja elinvoimakeskuksiin niissä kohdin, jotka koskevat esityksessä ehdotettavaa sääntelyä. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriössä on todettu kotoutumislain muita säädöshuollollisia muutostarpeita, joita toteutetaan tällä esityksellä.

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Kevään ja kesän 2025 aikana esityksestä on käyty keskusteluja relevanteilta osin opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen, kehittämis- ja hallintokeskuksen, ELY-keskusten sekä Ahvenanmaan maakunnan edustajien kanssa.

Esitysluonnos oli lausuntokierroksella ajalla 18.6.-31.7.2025. Hallituksen esityksestä on käyty kuntalain (410/2015) 11 §:ssä tarkoitettu neuvottelu ja asia on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa 16.9.2025.

Esitysehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa [https://valtioneuvosto.fi/hankkeet/tunnuksella TEM057:00/2025](https://valtioneuvosto.fi/hankkeet/tunnuksella/TEM057:00/2025).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Opetushallituksen rooli kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksessa

Eduskunta on kirjelmässään kotouttamisen toimivuudesta¹ edellyttänyt tarkastusvaliokunnan mietinnön² mukaisesti lisäämään kotoutumiskoulutukseen kielitaidon päättötestauksen. Muutos on toteutettu lailla kotoutumisen edistämisestä (681/2023). Lain 13 §:n mukaan kunnan on järjestettävä kotoutumisohjelma, jonka on sisällettävä muun muassa edellä mainittu kielitaidon päättötestaus. Lain 26 §:n mukaan Opetushallitus määrää aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet sekä suomen ja ruotsin kielitaidon päättötestauksen toteuttamisesta. Lakia koskevan hallituksen esityksen (Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi HE 208/2022 vp) perusteluissa on todettu, että Opetushallitukselle tulisi vastuu kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksen valtakunnallisesta kehittämisestä ja ylläpidosta. Opetushallitukselle on myönnetty myös rahoitus tehtävän toteuttamiseen. Hallituksen esityksen (HE 208/2022 vp) perusteluissa on kuvattu, kuinka järjestelmän kehittäminen, noin 500 000 euroa, maksettaisiin olemassa olevasta kotoutumisen edistämisen valtion rahoituksesta. Vuosittainen ylläpito- ja kehittämiskustannus olisi noin 300 000—400 000 euroa, mikä kattaisi myös Opetushallituksen henkilöstöresurssit. Ylläpito- ja kehittämiskustannuksiin on myönnetty pysyvänä rahoituksena vuodesta 2025 alkaen 400 000 euroa vuodessa vuosien 2023—2025 kehyspäättöksessä, ja tarkistetuissa kehyksessä 2025—2028 rahoitus on siirretty Opetus- ja kulttuuriministeriön momentille Opetushallituksen toimintamenoihin.

Opetushallitus on vuosina 2023—2025 kehittänyt kielitaidon päättötestausta ja hankkinut palveluntuottajan rakentamaan alustan, jolla testi teknisesti toteutetaan. Opetushallitus on kuitenkin tuonut esiin, että selkeyden vuoksi olisi syytä säätää lain tasolla sen tehtävästä kehittää ja ylläpitää päättötestijärjestelmää. Lisäksi kielitaidon päättötestauksen kehittämisen yhteydessä on noussut esiin tarpeita selkeyttää siihen liittyvää henkilötietojen käsittelyä ja erityisesti Opetushallituksen tiedonsaantioikeuksia lain tasolla.

2.2 Muu tiedonsaantisääntely

Kotoutumislain 9 luvussa säädetään tiedonsaantioikeuksia eri viranomaisille, palveluntuottajille sekä alaikäisenä ilman huoltajaa maassa olevien lasten edustajille. Kotoutumisen asiakastietojärjestelmän kehityksen yhteydessä on noussut esiin tarpeita täsmentää erityisesti kehittämis- ja hallintokeskuksen tiedonsaantioikeuksia. Voimassa olevan lain nojalla kehittämis- ja hallintokeskuksen tiedonsaantioikeudet rajautuvat pääosin korvauksia koskeviin tiedonsaantioikeuksiin, mutta kehittämis- ja hallintokeskuksella on merkittävä rooli myös esimerkiksi kotoutumisen seurannassa sekä valtakunnallisen asiakastietojärjestelmän ylläpitäjänä, minkä vuoksi on tunnistettu lisätiedonsaantioikeuksien tarvetta.

Valtion aluehallintouudistuksen (HE 13/2025 vp) yhteydessä nykyisten ELY-keskusten tilalle kotoutumisen edistämisen tehtävissä tulevat elinvoimakeskukset, ja osa tehtävistä (esimerkiksi korvausasioita ja alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden tehtäviä) keskitetään vain osalle

¹ Eduskunnan kirjelmä EK 35/2018 vp — O 10/2017 vp Kotouttamisen toimivuus.

² Valiokunnan mietintö TrVM 6/2018 vp - O 10/2017 vp. Tarkastusvaliokunta. Kotouttamisen toimivuus.

elinvoimakeskus. Tämän johdosta on syntynyt uusi tiedonsaantitarve elinvoimakeskusten välille.

2.3 Korvaukset perusopetuksen tukitoimista

Voimassa olevan kotoutumislain 65 §:n nojalla korvataan valtion varoista kunnille sekä hyvinvointialueille ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle tiettyjä erityiskustannuksia, joita niille syntyy lain 2 §:n 3 ja 4 momenteissa tarkoitetuille henkilöille tarjotuista palveluista. Kotoutumislain 2 §:n 3 momentissa olevilla henkilöillä tarkoitetaan esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavia, kiintiöpakolaisia sekä kotikunnan omaavia tilapäistä suojelua saavia henkilöitä. Pykälän 4 momentissa tarkoitetaan edellä mainittujen henkilöiden perheenjäseniä ja muita omaisia. Lain 65 §:n 2 momentin mukaan ”*Valtion varoista korvataan muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettun henkilön osalta varhaiskasvatustulain (540/2018) 15 a §:n 3 momentissa tai perusopetuslain 17 §:ssä tarkoitettun erityisen tuen kustannuksia, jollei kustannuksia korvata muun lain nojalla. Valtion varoista korvataan Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettun henkilön osalta lastenhoidosta ja peruskoulusta annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 2020:32) II osan 41 §:ssä tai III osan 19 §:ssä tarkoitettun erityisen tuen kustannuksia, jollei kustannuksia korvata muun lain nojalla.*”

Kotoutumislain 65 §:n 2 momentin nojalla korvataan siis Manner-Suomen kunnille varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa erityisen tuen kustannuksia, jollei kustannuksia korvata muun lain nojalla. Lakia koskevan hallituksen esityksen (HE 208/2022 vp) perusteluissa todetaan, että ”- - tällaisia kuluja voisivat olla esimerkiksi erityispäivähoidon kustannuksia peruspäivähoidon ylittävältä osalta, mikäli tarve perustuu esimerkiksi vammaan tai sairauteen. Koska korvauksen myöntämisen ja erityisten syiden olemassaolon arvioinnin on perustuttava kokonaisharkintaan, jossa huomioon otetaan muun muassa kustannusten syntymisen peruste, sen laatu, aiheutuvien ja aiheutuvien kustannusten määrä ja muut seikat kyseessä olevassa asiassa, on kustannusten korvaamisessa myös alueellista vaihtelua. Kunnille maksetut tuet kuin sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset ovat hyvin pieni osa kaikista kunnalle maksettavista korvauksista.” Kehittämisen ja hallintokeskuksen ”Ohje kotoutumisen edistämiseksi annetun lain (681/2023) mukaisten kustannusten korvaamisesta kunnille ja hyvinvointialueille (Dnro KEHA/13367/202)” mukaan kunnan korvausten edellytyksenä on, ettei kustannuksia korvata muun lain nojalla ja että tarve perustuu esimerkiksi vammaan tai sairauteen. Ohjeen mukaan: ”*Esimerkiksi vammaisen lapsen avustajasta aiheutuvia kustannuksia varhaiskasvatuksessa tai perusopetuksessa voidaan pitää erityisestä syystä kunnalle maksettavan korvauksen kohteena. Lisäksi voidaan korvata erityisen tuen järjestämisen ja tuen tarpeen arvioinnista selvittämiseksi aiheutuneet kustannukset, jos ne johtavat erityisen tuen palveluiden järjestämiseen.*”

ELY-keskukset tekivät yhteensä 93 erityiskustannuskorvauspäätöstä kunnille vuonna 2024. Kevään 2025 aikana korvauspäätöksiä oli tehty ELY-keskuksissa 26. Korvaukset liittyvät pääosin oppilaskohtaisten avustajapalvelujen koulukuljetusten, apuvälineiden sekä aamu- tai iltapäiväkerhon kustannuksiin. Huhtikuussa 2025 työ- ja elinkeinoministeriön ELY-keskuksille tekemän kyselyn perusteella voidaan todeta, että kaikilla alueilla kunnat eivät hae täysimääräisesti 65 §:n 2 momentin mahdollistamia korvauksia, vaikka alueen ELY-keskus olisi korvausten hakemisen mahdollisuudesta kuntaa tiedottanut.

Perusopetuslaissa säädetään oppilaan saamasta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta, joka on tarkoitettu lähinnä muuta kuin pedagogista oppimisen tukea. Lisäksi laissa säädetään tukiopeutuksesta, osa-aikaisesta erityisopetuksesta, tehostetusta tuesta ja erityisestä tuesta. Jos tehostettu tuki ei ole riittävää, oppilaan tuen tarpeeseen pyritään vastaamaan erityisellä tuella.

Erityinen tuki koostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2004 oli erityinen tuki kuvattu seuraavasti: *”Opetuksessa erityistä tukea tarvitsevat oppilaat, joiden kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytykset ovat heikentyneet vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi. Lisäksi erityisen tuen piiriin kuuluvat oppilaat, jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea. Erityisen tuen piiriin kuuluvat myös oppilaat, joilla on opetuksen ja oppilashuollon asiantuntijoiden sekä huoltajan mukaan kehityksessään oppimiseen liittyviä riskitekijöitä.”* Nyt 1.8.2025 voimaan tullessa perusopetuslain muutoksessa tehostetun ja erityisen tuen käsitteistä luovutaan ja niiden sijasta säädetään ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja oppilaskohtaisista tukitoimista. Tuen tasojen sijasta sääntely perustuu oppilaan oikeuteen saada sekä ryhmäkohtaisia tukimuotoja että yksilölliseen tilanteeseensa soveltuvia oppilaskohtaisia tukitoimia. Esityksessä oppimisen ja koulunkäynnin tukeen kuuluvat ryhmäkohtaiset tukimuodot, oppilaskohtaiset tukitoimet sekä perusopetuksen oppimäärää ja opetussuunnitelman tavoitteita rajaavat toimet.

Perusopetuslakia on muutettu 1.8.2025 voimaan tullessa lailla 1090/2024, jolla kumottiin erityistä tukea koskeva säännös (17 §) ja säädettiin uudella tavalla perusopetuksen tukitoimista. Kotoutumislain 65 §:n 2 momentissa viitataan perusopetuslain 17 §:ään, joten viittaus on syytä päivittää vastaamaan muuttunutta perusopetuslakia, jotta korvauksia voitaisiin jatkossakin maksaa muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla perusopetuksessa esimerkiksi kansainvälistä suojelua saaville lapsille tarjottavista tukitoimista nykyistä vastaavasti.

3 Tavoitteet

Hallituksen esityksen tavoitteena on selkeyttää Opetushallituksen roolia ja tiedonkäsittelyä liittyen kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestaukseen. Tavoitteena on myös säätää tiedonsaantioikeuksista koskien erityisesti kotoutumisen seurantaa, kotoutumisen asiakastietojärjestelmän rekisterinpitäjän tehtäviä sekä kuntaan ohjaamista. Tavoitteena on myös päivittää lakiviittaus perusopetuslain mukaiseen tukeen ajantasaiseksi, jotta korvauksia voitaisiin jatkossakin maksaa muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla perusopetuksessa esimerkiksi kansainvälistä suojelua saaville lapsille tarjottavista tukitoimista nykyistä vastaavasti. Lisäksi tavoitteena on täsmentää eräitä muita kotoutumislain säännöksiä lakiteknisesti.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksellä selkeytettäisiin Opetushallituksen roolia kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksen kehittämiseen ja ylläpitoon liittyen. Jo nykyisellään kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksen kehittäminen ja ylläpito on Opetushallituksen tehtävä, ja Opetushallitukselle on myös myönnetty rahoitus kyseiseen tehtävään. Esityksellä tehtävä tuotaisiin selkeyden vuoksi lain tasolle. Lisäksi esityksellä selkeytettäisiin kielitaidon päättötestaukseen liittyvää henkilötietojen käsittelyä.

Esityksellä muutettaisiin myös eräitä tiedonsaantioikeussäännöksiä. Tarkoituksena on laajentaa erityisesti kotoutumisen seurantaa, kotoutumisen asiakastietojärjestelmän ylläpitämistä sekä kuntaan ohjaamista koskevia tiedonsaantioikeuksia niin, että säännökset vastaisivat viranomaisten tiedonsaantitarpeita. Esitetyillä muutoksilla sujuvoitettaisiin viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamista. Tiedonsaantioikeudet esitetään rajattavan vain välttämättömiin tietoihin.

Valtion korvauksia koskevaan pykälään lisättäisiin Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisen. Lain tarkoituksena on ollut, että myös Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle maksettavissa korvauksissa korvausaika alkaa vastaavasti kuin kunnille ja hyvinvointialueille maksettavissa korvauksissa. Esitetyn muutoksen tarkoituksena olisi siis selkeyttää sääntelyä.

Perusopetuslakia on muutettu 1.8.2025 voimaan tulleella lailla 1090/2024, jolla kumottiin erityistä tukea koskeva 17 § ja säädettiin uudella tavalla perusopetuslain tukitoimista. Perusopetuslain muutoksesta johtuen tällä esityksellä muutettaisiin valtion korvauksia erityiskustannuksista koskevan pykälän viittaus niin, että se vastaisi muuttunutta perusopetuslakia. Esityksellä varmistettaisiin, että korvauksia voitaisiin jatkossakin maksaa muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle perusopetuksessa esimerkiksi kansainvälistä suojelua saaville lapsille tarjottavista tukitoimista 1.8.2025 edeltävää aikaa vastaavasti. Lisäksi esityksellä mahdollistettaisiin perusopetuksen erityiskustannusten korvausten hakeminen takautuvasti 1.8.2025 jälkeen syntyneistä kustannuksista, jotta korvausten maksaminen ei keskeytyisi 1.8.2025–31.12.2025 välisellä ajalla. Voimaantulosäännöksessä myös varmistettaisiin, että kunnat voisivat hakea perusopetuslaista kumotun 17 §:n mukaisia erityisen tuen kustannuksia korvattaviksi lain voimaantulon jälkeen siltä ajalta, jolloin kumotun 17 §:n mukainen erityisen tuen päätös on perusopetuslain muutoksen (1090/2024) voimaantulosäännöksessä säädetyin nojalla voimassa.

Näiden ehdotusten lisäksi tehtäisiin kotoutumislakiin myös tiettyjä teknisiä ja säädöshuollollisia muutoksia. Kotoutumista esimerkiksi poistettaisiin viittaukset sellaisiin pykäliin, jotka on kumottu lailla kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamista (1100/2024).

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia. Nykytilaan verrattuna taloudellisia vaikutuksia ei ole myöskään sillä, että lakiehdotuksen 65 §:n myötä kunnat voisivat jatkossakin hakea valtion korvauksia perusopetuksessa esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavalle lapselle tarjottavista tukitoimista, mikäli niitä ei korvata jo jonkin muun lainsäädännön nojalla. Ilman muutosta oikeustila olisi epäselvä siltä osin, voisiko kunta hakea jatkossa näitä korvauksia ilman voimassa olevaa lakiviittausta, vai syntyisikö niiden maksamatta jättämisestä valtiontaloudelle marginaalinen säästö ja kuntataloudelle kustannuksia lisäävä menoerä. On myös syytä huomioda, että kotoutumislain mukaisia korvauksia voi hakea takautuvasti kahden kalenterivuoden ajalta, jonka vuoksi kunta voisi joka tapauksessa hakea 31.7.2024 asti syntyneitä kustannuksia 31.12.2026 asti, jolloin mahdollinen taloudellinen vaikutus lakimuutoksen tekemättä jättämisestä olisi tullut huomioitavaksi vasta vuodesta 2027 alkaen.

Vuonna 2025 ELY-keskukset ovat tehneet kunnille tammi-huhtikuu välisenä aikana 23 erityiskustannuskorvauspäätöstä perusopetuksessa syntyneisiin kustannuksiin. On oletettavaa, että vuonna 2025 tehdään enemmän päätöksiä kuin keskivertovuonna, sillä päätöksen voi tehdä pidemmälle ajalle kuin kalenterivuodelle, ja perusopetuslain muutoksesta johtuen vanhat korvauspäätökset eivät enää sovellu perusopetuslain 20 c §:n mukaisten päätösten perusteella syntyneisiin kustannuksiin.

Perusopetuksessa syntyneistä erityiskustannuksista ei ole saatavilla selkeää vuosikustannusarviota, koska kehittämis- ja hallintokeskuksen talousseuranta ei ole ennen vuotta 2025 erotellut seurantakoodein kunnille perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa syntyneitä erityiskustannuskorvauksia erikseen muista samalle seurantakoodille kohdennetuista kustannuksista. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tukitoimien kustannusten korvaukset olivat osa kumotun kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 49 §:n 1 momentin 3

kohtaa ”muut erityiskustannukset”, joka kattoi myös muunlaisia kustannuksia, kuten sosiaalihuoltolain mukaisia erityiskustannuksia, joita kunnille on takautuvasti korvattu vielä vuoden 2024 loppuun saakka.

Erityiskustannuksista haetaan korvauksia takautuvasti jopa kaksi vuotta kustannusten syntymisen jälkeen. Tästä syystä tietyn vuoden aikana ELY-keskuksen tekemiä erityiskustannuskorvauspäätöksiä ei voi suoraan verrata kehittämis- ja hallintokeskuksen samana vuonna maksamiin korvaussummiin. Lisäksi ELY-keskuksen tekemä erityiskustannuskorvauspäätös voi olla voimassa 10 vuotta korvausten piiriin kuuluvan henkilön ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa syntyneiden erityiskustannusten korvauspäätösten ajat mukailevat useimmiten kunnassa tehtyä erityisen tuen päätöstä.

Esitys selkeyttää lainsäädäntöä ja viranomaisten toimintaa. Lakiehdotuksen 26 §:n muutos selkeyttäisi Opetushallituksen roolia kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestaukseen liittyvän järjestelmän kehittämisestä ja ylläpidosta vastaavana viranomaisena ja eräisiin tiedonsaantioikeuksiin esitetty muutokset mahdollistaisivat kielitaidon päättötestausta koskevien henkilötietojen luovuttamisen viranomaisten ja palveluntuottajien välillä nykyistä vahvemmin. Opetushallitukselle on myönnetty rahoitus kielitaidon päättötestauksen kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Ylläpitämistä koskeva rahoitus on myönnetty pysyvänä rahoituksena vuosien 2023—2025 kehyspäätöksessä, ja tarkistetussa kehyksessä 2025—2028 rahoitus on siirretty Opetus- ja kulttuuriministeriön momentille Opetushallituksen toimintamenoihin. Muutos ei täten lisäisi Opetushallituksen työmäärää eikä vaatisi lisäresursseja.

Lakiehdotuksen 59 §:n myötä oikeustila selkeytyisi siltä osin, että myös Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaista koskisi mainitun säännöksen sisältämä sääntely esimerkiksi siitä, mistä alkaen korvauksia maksetaan. Lakiehdotuksen 65 §:n myötä kunta voisi jatkossakin hakea valtion korvauksia perusopetuksessa esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavalle lapselle tarjottavista tukitoimista, elinvoimakeskus voisi jatkossakin tehdä päätöksiä näistä korvauksista ja kehittämis- ja hallintokeskus voisi jatkossakin maksaa näitä korvauksia. Muutos ei lisäisi mainittujen viranomaisten työmäärää eikä vaatisi lisäresursseja.

Myös 9 luvussa säädettyihin tiedonsaantioikeuksiin esitettävät lisäykset edistäisivät viranomaisten toimintaa aiheuttamatta lisää hallinnollista taakkaa. Päinvastoin tiedonsaantioikeuksien mahdollistaminen vähentää tarvetta pyytää esimerkiksi henkilöltä suostumusta tämän tietojen luovuttamiseen toiselle viranomaiselle ja esimerkiksi kotoutumisen asiakastietojärjestelmän kattavampi hyödyntäminen muun muassa kuntaan ohjaamisen prosesseissa, voivat vähäisessä määrin keventää hallinnollista taakkaa, kun viranomaisten yhteydenpitoa ja päätöksiä saadaan sujuvoitettua. Kehittämis- ja hallintokeskuksen tiedonsaantioikeuksien lisäämisen tietosuojavaikutukset olisivat vähäiset. Muutokset koskisivat ainoastaan välttämättömiä lakisääteisten toimeenpano-, seuranta- ja arviointitehtävän hoitamisen edellyttämiä tietoja. Kehittämis- ja hallintokeskuksen ylläpitämän rekisterin käyttö on teknisesti suojattu sekä sen käyttöoikeudet rajattuja ja valvottuja. Viranomaisten välisen lakisääteisen tietojenvaihdon mahdollistaminen asiakasjärjestelmän sisällä lisää myös tietoturvallisuutta.

Yhteiskunnalliselta kannalta kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestaukseen liittyvien henkilötietojen tiedonsaantioikeuksia koskeva sääntely parantaisi kotoutumiskoulutuksen opiskelijoiden kielitaidon kehityksen seurantaa ja tiedolla johtamista entisestään ja mahdollistaisi kotoutumiskoulutuksen ja sen päättötestauksen kehittämisen jatkossa tietoperusteisesti. Yksilön kannalta esitetyillä muutoksilla ei olisi merkittäviä vaikutuksia.

Kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksen osalta lakiin esitetyt muutokset eivät myöskään vaikuttaisi yksilöön suoraan, lähinnä hänen henkilötietojensa käsittelyn kautta. Yksilön kannalta muilla esitetyillä muutoksilla ei olisi vaikutuksia. Esimerkiksi perusopetuksessa kunnan on tarjottava oppilaalle tukitoimia perustuen tarpeeseen, ei siihen saako kunta niistä valtiolta erikseen korvauksia.

5 Lausuntopalaute

Hallituksen esitysluonnos oli lausunnoilla 18.6.-31.7.2025. Lausuntoja pyydettiin muun muassa muilta ministerioilta, keskeisiltä viranomaisilta, kunnilta, hyvinvointialueilta, järjestöiltä, yhdistyksiltä ja yhteisöiltä. Lausuntoja annettiin yhteensä 60. Lausuntoyhteenveto on saatavilla julkisessa palvelussa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet/tunnus/TEM057:00/2025.

Yleisesti lausunnoissa kannatettiin ehdotettuja muutoksia, ja niitä pidettiin perusteltuina sekä tarpeellisina muun muassa lainsäädännön selkeyttämisen sekä viranomaisten toiminnan ja yhteistyön tehostamisen näkökulmista. Myös lakiviittausten ajantasaistamista pidettiin useissa lausunnoissa tarpeellisena ja kannatettavana. Osassa lausunnoista kiinnitettiin kuitenkin huomiota myös siihen, että muutosten käytännön toimeenpano on hoidettava hyvin, jotta niiden positiiviset vaikutukset tulisivat tosiasiallisesti ilmi. Lisäksi eräissä lausunnoissa esitettiin esitysluonnokseen joitain täsmennyksiä ja korjauksia.

Opetushallituksen rooli kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksessa

Lausunnoissa kannatettiin Opetushallituksen kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksen kehittämiseen ja ylläpitoon liittyvän roolin kirjaamista lakiin. Muutoksen on lausunnonantajien näkemyksestä katsottu muun muassa selkeyttävän vastuita, sujuvoittavan kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelmaan liittyvää työtä sekä vahvistavan yhteistyötä kotoutumiskoulutuksen järjestäjien ja kotoutumisen viranomaisten välillä. Samoin täsmennyksen on lausunnoissa nähty voivan parantaa kotoutumiskoulutuksen laatua, sillä tarkennusten myötä kielitaidon seuranta ja kehittäminen voivat helpottua. Myös Opetushallitus kannatti roolinsa selkeyttämistä ja totesi, että ehdotetut muutokset varmistaisivat toiminnan sujuvuutta ja tehokkuutta. Osassa lausunnoista korostettiin, että Opetushallituksen ja kuntien välistä tiivistä yhteistyötä tulisi edelleen jatkaa ja kehittää.

Tiedonsaantioikeuksien laajentaminen

Lausunnoissa tiedonsaantioikeuksien laajentamista pidettiin lähtökohtaisesti hyvänä ja tarpeellisena muutoksena. Lausunnoissa todettiin, että tiedonsaantioikeuksiin ehdotetut muutokset helpottaisivat tiedonsiirtoa, vähentäisivät hallinnollista taakkaa ja edistäisivät sujuvampaa yhteistyötä viranomaisten välillä. Laajennetut tiedonsaantioikeudet mahdollistavat paremman tiedolla johtamisen, mikä tukee kotoutumisen edistämistä ja seurantaa. Useiden lausunnonantajien mukaan muutokset voivat vaikuttaa myönteisesti myös kotoutumispalvelujen asiakkaisiin prosessien sujuvoitumisen ja nopeutumisen sekä virheiden vähentymisen myötä.

Lausunnoissa kannatettiin myös 80 §:ssä ehdotettua käyttöoikeuden lisäämistä kotoutumisen valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmään hyvinvointialueelle. Ehdotetun muutoksen nähtiin lisäävän viranomaisten välisen tiedonvaihdon tietoturvaa, ja ehdotetussa muotoilussa pidettiin hyvänä myös sitä, että hyvinvointialueen käyttöoikeutta ei rajata liian tiukasti. Toisaalta lausuntopalauteessa myös esitettiin, että jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida 80 §:n täsmentämistä rajaamalla tehtäviä, joiden hoitamista varten käyttöoikeus voitaisiin myöntää. Lisäksi useat lausunnonantajat nostivat esiin välttämättömien tietojen määrittämisen.

Lausunnoissa korostui, että erityisesti sosiaali- ja terveystietoja luovutettaessa tulisi luovutettavat tiedot rajata vain välttämättömiin tietoihin. Lisäksi tulisi olla selkeää, mitä pidetään välttämättöminä tietoina. Tämän lisäksi lausunnoissa huomautettiin, että tiedonsaantioikeuksia ja tietojärjestelmää koskevia ehdotuksia tulisi muiltakin osin vielä tarkastella ja tarpeen mukaan täsmentää. Samoin lausuntopalautteessa kehoitettiin vielä tarkistamaan ja täydentämään tiedonsaantioikeuksia ja tietojärjestelmää koskevien ehdotusten osalta säännöskohtaisia perusteluita sekä säätämisyjärjestysperusteluita.

Useissa lausunnoissa todettiin lisäksi, että 86 §:n osalta on tärkeää, että kunnan ja työvoimaviranomaisen sekä hyvinvointialueen välillä olisi laaja tiedonsaantioikeus päällekkäisen työn ehkäisemiseksi ja yhteistyön sujuvoittamiseksi. Lisäksi lausuntopalautteessa esitettiin, että 86 §:n mukainen tiedonsaannin edellytys hyvinvointialueen osallistumisesta kotoutumissuunnitelmaan ei saisi automaattisesti sulkea pois hyvinvointialueen kotoutuja-asiakkaiden kanssa toimivien tärkeiden työntekijöiden tiedonsaantia. Lausunnoissa myös todettiin, että laajennettaessa tiedonsaantioikeuksia on huomioitava tiettyjä käytännön toteutukseen liittyviä asioita. Huomiota kiinnitettiin henkilöstön osaamisen ja toimivien teknisten ratkaisujen varmistamiseen sekä mahdollisiin tiedonsaannin haasteisiin muun muassa pakolaisten kuntaan ohjaamiseen liittyen. Samoin lausunnoissa todettiin, että laajennetut tiedonsaantioikeudet eivät saa tarpeettomasti lisätä manuaalista työtä, ja tarvittaessa työmäärän kasvamisesta tulisi korvata mahdollisesti aiheutuneet kustannukset. Muutenkin järjestelmämuutosten mahdolliset kustannusvaikutukset tulisi palautteen mukaan ottaa huomioon. Lausuntopalautteessa esitettiin lisäksi, että kuntien sijaan kehittämis- ja hallintokeskuksen tulisi myöntää käyttöoikeus kotoutumisen valtakunnalliseen tietojärjestelmäpalveluun.

Lausuntopalautteessa myös huomautettiin, että lakiehdotuksen 83 §:n 2 momentissa ja 92 a §:ssä sekä voimassa olevan kotoutumislain 83 §:n 2 momentissa ja 90 §:n 3 momentissa on tiettyjä Ahvenanmaan itsehallintolakiin sekä valtakunnan ja maakunnan välisen lainsäädäntövallan jakoon liittyviä ongelmia. Ahvenanmaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat itsehallintoviranomaisille saapuvien asiakirjojen julkaisuutta eikä valtakunnan lainsäädännössä voida antaa tehtäviä maakunnan viranomaisille tai määrätä Ahvenanmaan maakunnan kunnille muita kuin myös valtakunnan kunnille määrättäviä tehtäviä. Näistä syistä mainittujen lainkohtien ehdotetut muotoilut valtakunnan viranomaisten tiedonsaantioikeuksista ovat pätemättömiä Ahvenanmaan maakunnan kuntien ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisen osalta.

Lisäksi lausuntopalautteessa nousi esiin, että lakiehdotuksen 94 §:n muotoilu, jonka perusteella palveluntuottajalla on tehtäviensä hoitamiseksi oikeus saada tietoja kotoutuja-asiakkaasta kunnalta, työvoimaviranomaiselta, Opetushallitukselta, kehittämis- ja hallintokeskukselta ja edeltäviltä palveluntuottajilta, voi tietyissä tilanteissa olla puutteellinen. Palautteessa huomautettiin, että kielitaidon päättötestauksen pitämiseksi ei ole asetettu kotoutumislaisissa määräaika, joten on mahdollista, että maahanmuuttajalla ei olisi enää päättötestauksen toteuttamisen ajankohtana voimassa olevaa kotoutumissuunnitelmaa ja näin ollen hän ei olisi kotoutuja-asiakas. Tällaisissa tilanteissa tiedonsiirto ei olisi 94 §:n muotoilun nojalla mahdollista. Lisäksi lausuntopalautteessa esitettiin, että kielitaidon päättötestausten tulosten tieto olisi hyvä saada kotoutumisen valtakunnallisen asiakastietojärjestelmän käyttöön.

Lausuntojen pohjalta esityksen henkilötietojen suojaa käsittelevää lukua 8.1 sekä henkilötietojen käsittelyä koskevien muutosehdotusten säännöskohtaisia perustelutekstejä on täydennetty kokonaisuutensa näkökulmasta niin, että niistä käy täsmällisemmin ilmi, mitkä tiedot ja miksi ne olisivat välttämättömiä lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Lisäksi lakiehdotuksen pykälä on tarkistettu ja täsmennetty tarpeen mukaan. Esimerkiksi 73 §:n 1 momentin 9 kohdan

muotoilua on tarkennettu niin, että kuntaan ohjaamista koskevien tietojen lisäksi lainkohdassa mainitaan myös kuntaan ohjattavan vastaanottoa koskevat tiedot. Lakiehdotuksen 86 §:n 1 momenttia on täsmennetty niin, että kunnalla ja työvoimaviranomaisella on oikeus saada toisiltaan momentin mukaiset tiedot sekä 92 a §:n muotoilua on muutettu niin, että pykälä noudattaa perustuslakivaliokunnan käytäntöä. Lakiehdotuksen 94 §:n muotoilua on muutettu niin, että pykälässä mainitaan sekä kotoutuja-asiakas että maahanmuuttaja. Palautteen perusteella myös Ahvenanmaan maakunnan kuntia ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaista koskevia tiedonsaantioikeuspykäläiä sekä niiden perusteluita on muutettu niin, että niistä on poistettu valtakunnan lainsäädäntövallan ylittävät kohdat.

Lakiehdotuksen 80 §:n osalta ei ole tarkemmin rajattu niitä tehtäviä, joiden hoitamista varten hyvinvointialueelle voitaisiin myöntää käyttöoikeus kotoutumisen valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmään. Kotoutumislaisissa on kuitenkin asianmukaisesti huomioitu asiakastietojärjestelmän käyttöoikeuksien väärinkäyttötilanteet sekä käyttöoikeuksien muuttaminen ja poistaminen muun muassa väärinkäytösten vuoksi. Lisäksi on keskeistä huomioida, että esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa 86 §:n 2 momenttia, jossa säädetään tiedonsaantioikeuksista tilanteissa, joissa hyvinvointialue osallistuu 14 §:n mukaiseen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin taikka 14 §:ää, jossa säädetään siitä, milloin hyvinvointialueen on osallistuttava palvelutarpeen arviointiin. On myös tärkeää huomioida, että 86 §:ään tehdyt muutokset eivät rajoita esimerkiksi hyvinvointialueiden työntekijöiden voimassa olevia tiedonsaantioikeuksia. Lisäksi päätötestausten tulokset voidaan voimassa olevien 73 ja 76 §:n nojalla jo nykyisin tallentaa kotoutumisen valtakunnalliseen tietovarantoon.

Muun palautteen osalta on huomioitava, että tällä esityksellä on tarkoitus tehdä ainoastaan teknisiä muutoksia kotoutumislakiin ja tarve tiedonsaantioikeuksien laajentamiselle on todettu viranomaisten omasta aloitteesta. Tiedonsaantioikeuksien laajentamisen on arvioitu vähentävän viranomaisten tarvetta pyytää henkilöltä suostumusta tämän tietojen luovuttamiseen toiselle viranomaiselle sekä sujuvoittavan viranomaisprosesseja. Tiedonsaantioikeuksien laajentamisen ei ole arvioitu suoraan aiheuttavan esimerkiksi järjestelmämuutoskehittämistarpeita. Sen sijaan tiedonsaantioikeuksien lisääminen osittain selkeyttää oikeustilaa tietojärjestelmien näkökulmasta. Tämän ohella asiakastietojärjestelmän kattavamman hyödyntämisen voidaan myös katsoa vähäisessä määrin keventävän viranomaisten hallinnollista taakkaa muun muassa kuntaan ohjaamisen prosesseissa. Muutosten voidaan näin ollen nähdä sujuvoittavan henkilöstön työskentelyä. Muutosten ei myöskään ole arvioitu aiheuttavan viranomaisille lisäkustannuksia, eikä esimerkiksi hyvinvointialueilla ole lakiin perustuvaa velvoitetta käyttää kotoutumisen valtakunnallista asiakastietojärjestelmää. Lisäksi kotoutumislain kokonaisuudistuksen (HE 208/2022 vp) yhteydessä arvioitiin mahdollisuutta, jossa kehittämis- ja hallintokeskus myöntäisi myös hyvinvointialueiden edustajille käyttöoikeudet kotoutumisen valtakunnalliseen tietojärjestelmäpalveluun. Tällöin todettiin, että toteuttaminen ”*vaatisi nykyistä enemmän resursseja käyttöoikeuksien myöntämiseen, jos yksinomaan kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtävänä olisi käyttöoikeuksien myöntäminen kaikille asiakastietojärjestelmää käyttäville kunnan, hyvinvointialueiden ja valtion viranomaisten palveluksessa oleville henkilöille.*” Tällä esityksellä ei ole tarkoitus esittää uusia tehtäviä kehittämis- ja hallintokeskukselle.

Korvaukset perusopetuksen tukitoimista

Lausunnoissa kotoutumislain erityiskustannusten korvauksia koskevan 65 §:n päivittämistä kannatettiin. Useat lausunnonantajat kiinnittivät kuitenkin huomiota perusopetuslain mukaisten erityisen tuen päästösten voimassaoloaikaan. Lausunnoissa ensinnäkin toivottiin, että vanhoja korvauspäätöksiä voitaisiin edelleen soveltaa kustannusten korvaamiseen niin kauan, kuin ne

ovat voimassa. Lisäksi esitettiin, että lakiehdotuksen siirtymäsäännöksessä tulisi huomioida, että ennen 1.8.2025 tehdyt perusopetuslain mukaiset päätökset voivat perusopetuslain muutoksen (1090/2024) voimaantulosäännöksen mukaan olla voimassa 31.8.2026 saakka, joten kunnille voi syntyä kustannuksia perusopetuslaista kumotun 17 §:n mukaisen erityisen tuen järjestämisestä vielä vuoden 2026 aikana. Lausunnoissa esitettiin myös eräitä muita huomioita perusopetuksen tukitoimien korvauksiin liittyen. Lausunnoissa pyydettiin esimerkiksi kiinnittämään huomiota siihen, miltä osin kuntien erityiskustannuksia koskevat palvelut voivat olla hyvinvointialueiden vastuulla. Lisäksi lausunnoissa pyydettiin huomioimaan, mihin perusopetuksen tukea suunnattaisiin. Huomiota kiinnitettiin myös siihen, että mikäli kuntien tai hyvinvointialueiden perusopetuksen tukitoimien järjestämisen edellytyksiä kavennetaan suhteessa tuen tarpeeseen, lakimuutoksen vaikutukset voivat olla erittäin haitalliset.

Lausuntopalautteen perusteella lakiehdotuksen voimaantulosäännöstä on täydennetty niin, että siinä on huomioitu perusopetuslaista kumotun 17 §:n mukaisten erityisen tuen päätösten voimaantulon siirtymäaika. ELY-keskusten vanhat korvauspäätökset eivät kuitenkaan sovellu perusopetuslain 20 c §:ään perustuvien kustannusten korvaamiseen perusopetuslain muutoksen (1090/2024) takia, sillä perusopetuslain 20 c §:ään perustuvien kustannusten korvauksia ei voida maksaa sellaisten päätösten perusteella, joissa viitataan kumottuun lainsäädäntöön. Vanhojen korvauspäätösten sovellettavuus 20 c §:ään perustuviin kustannusten korvaamiseen ei siis ole riippuvainen tästä esityksestä, vaan perusopetuslain 1.8.2025 voimaan tulleesta muutoksesta. Lisäksi on huomioitava, että monilla alueilla kyseisiä korvauksia haetaan melko vähän. Tällä esityksellä on myös tarkoitus tehdä vain tekninen korjaus koskien viittausta kumottuun pykälään, eikä erityiskustannusten korvauksia koskevaa säännöstä ole tarkoitus muuttaa sisällöllisesti. Näin ollen hyvinvointialueille korvattaviin kustannuksiin ei ole tarkoitus tehdä tässä yhteydessä muutoksia. Työ- ja elinkeinoministeriö on kuitenkin käynnistänyt kotoutumislain esitöiden (HE 208/2022 vp) mukaisen arvioinnin kotoutumislain mukaisten korvausten tarkoituksenmukaisista toteutustavoista. Lisäksi on tärkeää huomioida, että perusopetuksen tukitoimista säädetään perusopetuslaissa, eikä tällä esityksellä ole mahdollista vaikuttaa siihen, mihin perusopetuksen tukea suunnataan. Esityksellä ei myöskään tehdä kotoutumislain 65 §:ään mitään sellaisia muutoksia, joiden nähtäisiin voivan vaikuttaa tukitoimien järjestämisen edellytyksiin.

Muut huomioit

Lausunnoissa esitettiin myös eräitä yleisempiä huomautuksia kotoutumisen edistämiseen liittyen. Lausunnoissa nousi esimerkiksi esiin, että ammatillisen koulutuksen järjestäjien osallistuminen kotoutumisen edistämiseen on tärkeää. Lisäksi kielitestauksen osalta todettiin, että testauksen parantaminen voi parantaa testauksen laatua. Toisaalta huomioitiin, että kielitestauksen vaikuttavuutta oppimiseen ja henkilön jatkokotoutumiseen tulee kyetä seuraamaan ja kehittämään. Myös kielitestauksen valtakunnallisten erojen seuraamiseen ja toiminnan kehittämiseen tulisi jatkossa voida osoittaa riittävästi resursseja. Eräässä lausunnossa todettiin, että maahanmuuttajia koskevat tiedot koulutuksesta ja ammatillisesta osaamisesta tulisi kerätä ja tallentaa kattavasti myös ennen maahanmuuttoa kertyneen koulutuksen osalta. Lausuntopalautteessa esitettiin myös, että yleisen kielitutkinnon testeissä ja niiden toteutuksessa tulisi huomioida eri henkilöryhmien erityistarpeet. Lisäksi lausuntopalautteessa nousi esiin, että kuntien pääsy asiakastietoihin tulisi varmistaa myös siirtymäaikana ennen vuotta 2027, jolloin kotoutumisen asiakastietojärjestelmä otetaan täysimääräisesti käyttöön.

Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös eräisiin muihin, teknisempiin seikkoihin. Useassa lausunnossa tuotiin esiin valtion aluehallinnon uudistuksen myötä tapahtuva virastojen uusi organisoituminen sekä sen aiheuttamat muutokset lakiehdotukseen. Lisäksi lausunnoissa huomautettiin yksittäisistä kirjoitusvirheistä sekä käytettyjen käsitteiden täsmällisyydestä.

Palautteessa huomautettiin myös vaikutusten kokonaisarvioinnin tarpeesta kaikissa säädöshankkeissa, kehoitettiin täydentämään vaikutusarviointeja esimerkiksi tiedonhallinnan muutosten osalta sekä todettiin olevan tärkeää, että sääntely tukee käytännön työtä. Lausunnoissa huomautettiin myös esitysluonnoksen lausuntoajasta. Lausunnoissa todettiin, että lausuntoaika voi vain perustellusta syystä olla kuutta viikkoa lyhyempi, ja tätä aikaa on aihetta pidentää, jos se ajoittuu yleiseen lomakauteen. Riittävän pitkä lausuntoaika on lausunnonantajien mukaan erityisen tärkeä tilanteissa, joissa säännösehdotukset voivat vaikuttaa kuntien talouteen ja toimintaan. Esitys tulisi lausunnonantajien mukaan myös viedä käsiteltäväksi kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukuntaan. Palautetta annettiin myös siitä, että esitysluonnoksessa keskeiset ehdotukset oli korvattu säännöskohtaisilla perusteluilla.

Lausuntojen perusteella esitystä on korjattu niin, että 1.1.2026 voimaan tulevan valtion aluehallinnon uudistuksen myötä tapahtuva virastojen uusi organisoituminen on otettu huomioon. Lisäksi kirjoitusvirheitä on korjattu ja käytettyjä käsitteitä on tarkistettu tarkoituksenmukaisiksi sekä keskeiset ehdotukset ja säännöskohtaiset perustelut on siirretty omien otsikoidensa alle.

Muiden huomioiden osalta on keskeistä huomioida, että kyseessä on teknisluontoinen esitys, joka on käynnistynyt viranomaisten aloitteesta, ja jonka tavoitteena on lähinnä selkeyttää viranomaisten toimintaa aiheuttamatta lisää hallinnollista taakkaa, ei tehdä lakiin sisällöllisiä muutoksia. Muutoksia ei esitetä esimerkiksi yleisen kielitutkinnon testauksen toteuttamistapoihin tai viranomaisten nykyisiin tehtäviin. Ehdotetuilla muutoksilla ei myöskään katsota olevan merkittäviä taloudellisia, yhteiskunnallisia tai yksilötason vaikutuksia. Esitysehdotuksen vaikutukset viranomaisten toimintaan on arvioitu paitsi vähäisiksi myös myönteisiksi. Esityksellä ei myöskään ehdoteta muutoksia yleisiin kotoutumisen edistämisen seurantaan ja kehittämiseen liittyviin tehtäviin tai alueellista maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen yhteistyöryhmää koskevaan kotoutumislain 58 §:ään. Tällä esityksellä ei ehdoteta muutoksia myöskään viranomaisten resursseihin tai kotoutumislain 102 §:n siirtymäsäännökseen, joka mahdollistaa kuntien pääsyn asiakastietojärjestelmään siirtymäajalla. Lisäksi kotoutumisen asiakastietojärjestelmän tiedonhallinnan muutosvaikutusten arviointi on suoritettu Koto-digi2-hankkeen yhteydessä, eikä tällä esityksellä tehdä sellaisia muutoksia tiedonhallintaan, jotka edellyttäisivät uuden arvioinnin tekemistä. Esityksen teknisen luonteen ja vähäisten vaikutusten vuoksi on katsottu, että kuuden viikon lausuntoaika on ollut riittävä. Esitys on myös viety käsiteltäväksi kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukuntaan.

6 Säännöskohtaiset perustelut

3 §. Lain soveltaminen työnhakijaan. Kotoutumislain muuttamisesta annetun lain 1100/2024 yhteydessä laista kumottiin eräitä pykäläiä, minkä johdosta lakiviittaus 3 §:ssä esitetään päivitettävän lakiteknisesti siten, että viitataan vain voimassa oleviin pykäläiin.

26 §. Kotoutumiskoulutuksen sisältö. Kotoutumislain säätämisen yhteydessä hallituksen esityksen (HE 208/2022 vp) perusteluissa tuotiin esiin, että Opetushallitus kehittäisi ja ylläpitäisi kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestausta, ja Opetushallitukselle on myönnetty rahoitus tehtävään. Selkeyden vuoksi olisi syytä lisätä tehtävä lain tasolle. Lisäksi säädettäisiin, että Opetushallitus huomioisi kielitaidon päättötestauksen kehittämisessä ja ylläpidossa kotoutumiskoulutuksen tavoitteet ja sisällöt.

Kotoutumiskoulutuksen ja siihen kuuluvan kielitaidon päättötestauksen järjestämisvastuu on työvoimaviranomaisella tai kunnalla. Lain mukaan työvoimaviranomainen tai kunta vastaa siitä, että tarjolla on kotoutumiskoulutusta kotoutuja-asiakkaiden tarvetta vastaavasti. Lisäksi

työvoimaviranomaisen tai kunnan on ohjattava kotoutuja-asiakas, joka ei ole oppivelvollinen, osallistumaan kunnan tai muun tahon toteuttamaan kotoutumiskoulutukseen. Käytännössä Opetushallitus tuottaa jo nykyisin kansallisena palveluna kotoutumiskoulutuksen päättötestauksen työvoimaviranomaisille ja kunnille, joilla on kotoutumisohjelman kokonaisjärjestämisvastuu. Tähän ei esitetä muutosta.

Työnhakijaksi rekisteröityneet kotoutuja-asiakkaat ovat työvoimaviranomaisen palveluissa ja muut kotoutuja-asiakkaat kunnan palveluissa. Työnhakijaksi rekisteröityneen kotoutuja-asiakkaan kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena, josta säädetään työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (380/2023). Kotoutumiskoulutus voidaan toteuttaa myös omaehtoisena opiskeluna. Kotoutumiskoulutukseen ja siihen sisältyvään kielitaidon päättötestaukseen osallistuisi pääosin työnhakijoina olevia kotoutuja-asiakkaita, sillä suurin osa kotoutuja-asiakkaista on työnhakijoita. Työvoimaviranomainen tai kunta voi tuottaa kotoutumiskoulutuksen itse tai hankkia sen palveluntuottajalta. Tähänkään ei esitetä muutosta. Palveluntuottajan tiedonsaantioikeuksista ja virkavastuusta säädetään kotoutumislain 94 ja 96 §:ssä.

Käytännössä kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksessa käytetään Opetushallituksen kehittämää ja ylläpitämää testausalustaa ja testitehtäviä. Voimassa olevaa lakia vastaavasti Opetushallitus määräisi edelleen aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet sekä suomen ja ruotsin kielitaidon päättötestauksen toteuttamisesta. Viranomaisen määräys on velvoittava säädös.

Opetushallituksen roolia täsmentävä säännös esitetään lisättävän 4 momenttiin. Muutos olisi tekniluonteinen. Pykälän 1—3 ja 5 momenttiin ei esitetä muutoksia.

59 §. *Valtion korvaus kunnalle, hyvinvointialueelle ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle.* Kotoutumislain 8 luvussa säädetään kustannusten korvaamisesta. Korvauksia maksetaan kunnille, hyvinvointialueille sekä Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle pääasiassa kotoutumislain 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen henkilöiden eli esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden ja heidän perheenjäsentensä palveluiden kustannuksista. Lisäksi tiettyjä korvauksia säädetään eräiden erityisryhmien, kuten ihmiskaupan uhrien, palveluiden kustannuksista.

Kotoutumislain 59 §:n 1 momentin mukaan kehittämis- ja hallintokeskus korvaa kunnalle ja hyvinvointialueelle valtion talousarvion rajoissa tässä laissa tarkoitettujen palveluiden järjestämisestä aiheutuvat kustannukset sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään. Lain 59 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään siitä, mistä ajankohdasta lähtien kustannuksia maksetaan. Pääosin korvausaika alkaa ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä, mutta tiettyjen henkilöiden kohdalla ratkaisevaa on oleskeluluvan saamisajankohta.

Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle maksetaan 62 §:n mukaista laskennallista korvausta sekä hakemuksesta 65 §:n mukaisia erityiskustannuskorvauksia ja 68 §:n mukaisia ihmiskaupan uhrille annetuista palveluista ja tukitoimista aiheutuneiden kustannusten korvauksia. Lain 62 §:n 3 ja 4 momentin mukaan laskennallista korvausta maksetaan kahden vuoden ajan ja kiintiöpakolaisesta kolmen vuoden ajan 59 §:ssä tarkoitettua ajankohdasta. Lain 65 §:n 5 momentin mukaan mainitun pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen kustannukset korvataan enintään kymmeneltä vuodelta 59 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettua ajankohdasta alkaen. Lain 59 §:n 4 momentin mukaan, kun ihmiskaupan uhri on Suomen kansalainen, 68 §:ssä tarkoitettua korvausta maksetaan siitä alkaen, kun hän on kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 3 §:n 8 kohdassa tarkoitettua auttamisjärjestelmän piirissä.

Lain tarkoituksena on ollut, että myös Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle maksettavissa korvauksissa korvausaika alkaa vastaavasti kuin kunnille ja hyvinvointialueille maksettavissa korvauksissa. Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisen saamista korvausta koskevissa 62 ja 65 §:ssä on viittaus 59 §:ssä tarkoitettuihin ajankohtiin, ja ihmiskaupan uhrien osalta ajankohta on säädetty myös 59 §:ssä. Selkeyden vuoksi on syytä lisätä Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomainen 59 §:n otsikkoon sekä 1–3 momenttiin. Lisäksi 1 ja 3 momenttiin tehtäisiin pieniä kielellisiä korjauksia. Muutos olisi teknisluonteinen. Pykälän 4 momenttiin ei esitetä muutosta.

65 §. *Valtion korvaus erityiskustannuksista.* Pykälän 2 momentin mukaan valtion varoista korvataan muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetun henkilön osalta varhaiskasvatuslain (540/2018) 15 a §:n 3 momentissa tai perusopetuslain 17 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen kustannuksia, jollei kustannuksia korvata muun lain nojalla. Kyseessä on siis esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavan lapsen, kotikunnan omaavan tilapäistä suojelua saavan lapsen tai kiintiöpakolaislapsen varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen erityisen tuen kustannukset.

Perusopetuslakia on muutettu 1.8.2025 voimaan tulleella lailla 1090/2024, jolla kumottiin erityistä tukea koskeva säännös (17 §) ja säädettiin uudella tavalla perusopetuksen tukitoimista. Kotoutumislain 65 §:n 2 momentissa viitataan perusopetuslain 17 §:ään, joten viittaus esitetään muutettavan vastaamaan muuttunutta perusopetuslakia, jotta korvauksia voitaisiin jatkossakin maksaa kunnalle perusopetuksessa esimerkiksi kansainvälistä suojelua saaville lapsille tarjottavista tukitoimista nykyistä vastaavasti. Kyseessä olisi lakitekninen muutos.

Perusopetuslain 20 c §:ssä säädetään oppilaskohtaisista tukitoimista. Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat oppilaskohtainen erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa ja lain 31 §:n 1 momentin nojalla oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkittamis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet.

Tarkoitus ei ole laajentaa kotoutumislain 65 §:n mukaisia korvauksia nykyisestä käytännöstä kattamaan jatkossa kustannuksia, joita syntyy esimerkiksi oppilaskohtaisesta erityisopettajan opetuksesta osittain pienryhmässä. Tämän vuoksi pykälässä säädettäisiin siitä, että valtion varoista ei korvattaisi oppilaskohtaisesta erityisopettajan opetuksesta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä aiheutuvia kustannuksia. Lisäksi nykytilaa vastaavasti korvausten edellytyksenä on, ettei kustannuksia korvata muun lain nojalla ja että tarve perustuu esimerkiksi vammaan tai sairauteen. Nykyistä vastaavasti korvaukset liittyisivät esimerkiksi oppilaskohtaisten avustajapalvelujen sekä apuvälineiden kustannuksiin.

Lain voimaantulosäännöksessä esitetään, että edellä mainittuja korvauksia voisi hakea takautuvasti myös 1.8.2025 jälkeen syntyneistä kustannuksista, vaikka tämän esityksen mukainen lakiehdotus tulisi voimaan vasta sen jälkeen. Lain 70 §:n 1 momentin mukaan kunnan on haettava korvausta kehittämis- ja hallintokeskukselle osoitetulla hakemuksella viimeistään kahden vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana tapahtuneesta toiminnasta korvausta haetaan. Kunta voisi siis hakea korvauksia ajalla 1.8.2025–31.12.2025 syntyneistä perusopetuslain 20 c §:ään perustuvista kustannuksista vuoden 2027 loppuun mennessä. Kotoutumislain 65 §:n 4 momentin mukaisesti korvaamisen edellytyksenä on lisäksi elinvoimakituksen päätös korvausten maksamisesta.

Lisäksi lain voimaantulosäännöksessä esitetään, että perusopetuslaista kumotun 17 §:n mukaisia erityisen tuen kustannuksia olisi kuitenkin mahdollista hakea korvattaviksi lain voimaantulon

jälkeen siltä ajalta, jolloin kumotun 17 §:n mukainen erityisen tuen päätös on perusopetuslaissa säädetyn nojalla voimassa. Perusopetuslain muutoksen (1090/2024) voimaantulosäännöksen mukaan päätös erityisestä tuesta on saatettava muuttuneen lain mukaiseksi viimeistään 31 päivänä elokuuta 2026, joten perusopetuslaista kumotun 17 §:n mukaisia erityisen tuen päätöksiä voi olla voimassa vielä vuoden 2026 aikana. Tämä myös tarkoittaa, että kunnille voi syntyä kustannuksia perusopetuslaista kumotun 17 §:n mukaisen erityisen tuen järjestämisestä vielä vuoden 2026 aikana, kuitenkin enintään 31.8.2026 saakka. Tällä voimaantulosäännöksen lisäyksellä varmistettaisiin, että kunnat voisivat yhä hakea korvauksia näistä kustannuksista 65 §:n 2 momenttiin tehtävistä muutoksista huolimatta. Lisäys varmistaisi erityiskustannuskorvausten hakemisen jatkuvuuden. Korvaamisen edellytyksistä ja korvausten hakemisesta noudatettaisiin, mitä kotoutumislain 65 §:n 4 ja 5 momentissa ja 70 §:ssä säädetään. Korvaamisen edellytyksenä olisi elinvoimaketuksen päätös korvausten maksamisesta, ja kunta voisi hakea korvauksia ajalla 1.8.2025–31.12.2025 syntyneistä perusopetuslain kumottuun 17 §:n mukaisiin päätöksiin perustuvista kustannuksista vuoden 2027 loppuun mennessä sekä ajalla 1.1.2026–31.8.2026 syntyneistä perusopetuslain kumottuun 17 §:n mukaisiin päätöksiin perustuvista kustannuksista vuoden 2028 loppuun mennessä.

Pykälän 1 ja 3—5 momenttiin ei esitetä muutosta.

72 §. Asiakastietojen käsittelytarkoitukset. Lisättäisiin pykälän 1 momentin johdantokappaleeseen kiintiöpakolaiset, sillä kotoutumislain mukainen käsite maahanmuuttaja määritellään Suomeen muuttamisen kautta ja kotoutumisen asiakastietojärjestelmässä on tarkoitus käsitellä kiintiöpakolaisten tietoja jo ennen maahan saapumista esimerkiksi kuntaan ohjaamisen kysymyksissä. Pykälään ei esitetä muilta osin muutoksia.

Kuntaan ohjaamisen prosessi edellyttää viranomaisilta jo nykyisin kiintiöpakolaisten tietojen käsittelyä ja käsittelyn mahdollistaminen asiakastietojärjestelmässä lisäisi viranomaisten välisen tiedonvaihdon tietoturvaa merkittävästi. Pykälään esitetty muutos ei lisäisi viranomaisten tehtäviä tai laajentaisi tiedonsaantioikeuksia. Muutoksen tarkoituksena olisi mahdollistaa kiintiöpakolaisten kuntaan ohjaamisen edellyttämien tietojen käsittely tietoturvallisemmin kotoutumisen valtakunnallisessa asiakastietojärjestelmässä. Käsiteltävät tiedot voivat olla muun muassa yksilöinti- ja yhteystietoja, oleskelulupaa koskevia tietoja sekä kielitaitoa ja muuta osaamista koskevia tietoja. Lisäksi asiakastietojärjestelmässä voidaan käsitellä myös sellaisia henkilön terveydentilaa koskevia tietoja, joilla on vaikutusta henkilön vastaanottoon ja jotka ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi hänelle.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (jatkossa *yleinen tietosuojasetus*) 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista ja 6 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyn edellytyksistä. Näitä on kuvattu tarkemmin luvussa 8 Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys.

73 §. Käsiteltävät tiedot. Lisättäisiin pykälän 1 momentin 9 kohtaan viittaus kuntaan ohjaamista koskevan 43 §:n lisäksi kuntapaikalle ohjattavan vastaanottoon liittyviä tehtäviä koskeva 44 §. Lain 44 §:ssä säädetään kunnan tehtävistä kuntapaikalle ohjattavan vastaanottamiseen liittyen. Tällä muutoksella ei muutettaisi kunnan tehtäviä, vaan mahdollistettaisiin se, että niitä koskevia tietoja voisi käsitellä kotoutumisen asiakastietojärjestelmässä. Kotoutumisen valtakunnallisessa asiakastietojärjestelmässä voisi olla jatkossa kirjauksia esimerkiksi kuntapaikalle ohjatun henkilön asunnon järjestämiseen liittyen, jonka lisäys mahdollistaisi. Jos henkilö tarvitsisi esimerkiksi terveydentilaansa liittyviä palveluja heti maahan saavuttuaan, henkilön valinnasta päättävä kunta ja sosiaali- tai terveyspalvelun järjestämisestä vastaava hyvinvointialue tarvitsisivat tiedot henkilön asumisen järjestämiseen tai muihin mahdollisiin palvelutarpeisiin.

vaikuttavista taustatekijöistä. Kunta ja hyvinvointialue käsittelevät näitä tietoja jo nykyisin. Muutoksen tarkoituksena on mahdollistaa tietojen käsittely tietoturvallisemmin kotoutumisen valtakunnallisessa asiakastietojärjestelmässä. Pykälään ei esitetä muilta osin muutoksia.

80 §. *Käyttöoikeuden myöntäminen valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaan asiakastietojärjestelmään.* Voimassa olevan kotoutumislain 80 §:n 1 momentin mukaan kunta myöntää käyttöoikeuden hyvinvointialueen palveluksessa olevalle henkilölle, joka osallistuu 14 §:ssä tarkoitetun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin laatimiseen tai 16 §:ssä tarkoitetun kotoutumissuunnitelman laatimiseen tai sen 22 §:ssä tarkoitettuun tarkistamiseen. On kuitenkin todettu, että esimerkiksi kuntaan ohjaamisessa tapahtuva hyvinvointialueen kuuleminen (43 §:n 3 mom.) voitaisiin myös toteuttaa asiakastietojärjestelmää käyttäen, jolloin hyvinvointialue tarvitsisi käyttöoikeuden siihenkin tarkoitukseen. Asiakastietojärjestelmää voidaan jatkossa käyttää muihinkin tarkoituksiin, joten ei ole tarkoituksenmukaista rajata hyvinvointialueen käyttöoikeutta liian tiukasti, vaan esitetään, että käyttöoikeus voitaisiin myöntää myös muihin tämän lain mukaisiin tehtäviin.

83 §. *Kuntaan ohjaamisen alueellinen tiedonsaanti.* Pykälän 1 momenttiin ei esitetä muutosta. Pykälän 2 momentissa esitetään elinvoimakeskukselle tiedonsaantioikeutta voimassa olevassa 2 momentissa mainituilta viranomaisilta, eli muilta kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvilta kunnilta, hyvinvointialueilta, Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta sekä toisilta elinvoimakeskuksilta. Lisäksi pykälän 2 momentista kumottaisiin maininnat Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvasta kunnasta ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisesta.

Pykälään esitetään lisättävän uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin erikseen Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvan kunnan ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisen tiedonsaantioikeuksista. Tiedonsaantioikeutta esitetään Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta ja elinvoimakeskukselta. Tiedonsaantioikeus on jo nykyisen lain nojalla, joten tiedonsaantioikeuksia ei laajennettaisi nykyisestä. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) nojalla valtakunnan lainsäädännössä ei voida säätää tehtäviä Ahvenanmaan maakunnan viranomaisille sellaisissa asioissa, joissa lainsäädäntövalta kuuluu maakunnalle taikka maakunnan kunnille muita kuin myös valtakunnan kunnille säädettyjä tehtäviä. Valtakunnan lailla ei voida myöskään säätää Ahvenanmaan maakunnan toimijoiden välisistä velvoitteista. Näin ollen Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle tai Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla ei voida valtakunnan lainsäädännössä säätää velvollisuutta luovuttaa tietoja toisilleen tai valtakunnan viranomaisille maksutta ja salassapitosäännösten estämättä. Valtakunnan lain sijaan näistä tiedonsaantioikeuksista tulisi säätää Ahvenanmaan maakunnan lainsäädännössä. Muutoksella selkeytettäisiin Ahvenanmaan maakunnan ja valtakunnan välistä lainsäädäntöä ja muutos tältä osin olisi teknisluonteinen.

Tiedonsaantioikeus liittyy voimassa olevan lain 43 §:n mukaiseen tehtävään, jonka mukaan elinvoimakeskus voi ohjata kuntaan myös 2 §:n 4 momentissa tarkoitetun henkilön. Lähtökohtaisesti 2 §:n 4 momentin mukaiset henkilöt eivät tarvitse kuntaan ohjaamista. Kuitenkin jos esimerkiksi ilman huoltajaa Suomessa olevan alaikäisen 2 §:n 4 momentissa tarkoitettu perheenjäsen muuttaa Suomeen, voi olla tarpeen ohjata hänet 43 §:n mukaisesti kuntapaikalle. Nykyisin kunta tai hyvinvointialue tarvitsee esimerkiksi henkilön suostumuksen voidakseen luovuttaa tämän tietoja toiselle viranomaiselle EU:n yleisen tietosuojasetuksen ja muun tietosuojasääntelyn mukaisesti. Tämän pykälän muutoksella esitetään tiedonsaantioikeuden laajennusta, jotta elinvoimakeskus voisi saada tiedon henkilöstä kunnalta tai hyvinvointialueelta suoraan lain nojalla.

Tiedonsaantioikeus esitetään rajattavan kuitenkin 42–44 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömiin tietoihin. Tehtävien hoitamisesta vastaava viranomainen tarvitsee tehtävän hoitaakseen muun muassa tiedot henkilön oleskeluluvan perusteesta, myöntämisen ajankohdasta sekä muut välttämättömät tiedot. Nämä tiedot sisältävät henkilön taustatietoja, mm. tietoa perhekokonaisuudesta, koulutuksesta, työhistoriasta sekä myös henkilön sosiaali- ja terveystietoja, joita voidaan tarvita kuntaan ohjaamisessa esimerkiksi sen määrittämisessä, millainen asunto sopii henkilön mahdollisten rajoitteiden puitteissa taikka sen määrittämisessä, millaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita kiintiöpakolainen mahdollisesti tarvitsee ja onko kyseisessä kunnassa tai lähistöllä niitä tarjolla. Henkilötietojen suojaan liittyviä kysymyksiä on käsitelty tarkemmin luvussa 8.1.

Lisäksi pykälään esitetään tehtävän tekninen korjaus, jolla poistetaan kohderyhmän määritelmästä termi “kuntaan ohjatuista”. Jo nykyisin 2 momentin mukaisten lain 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen henkilöiden tietoja on tarkoitus käsitellä jo ennen kuntaan ohjaamista sekä sen jälkeen.

Kuntapaikoille on tarkoitus ohjata kotoutumislain 43 §:n mukaisesti kiintiöpakolaiset sekä haavoittuvassa asemassa olevat 2 §:n 3 momentissa tarkoitettut henkilöt, esimerkiksi oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat ja kotikunnan saamisen edellytykset täyttävät tilapäistä suojelua saavat, jotka eivät pysty siirtymään vastaanottokeskuksesta kuntaan vastaanottokeskuksen tukitoimia hyödyntäen tai itsenäisesti, vaan tarvitsevat enemmän tukea ja kunnan järjestämän asunnon. Kotoutumislain 43 §:n mukaan elinvoimakeskus voi ohjata kuntaan myös 2 §:n 4 momentissa tarkoitettun henkilön, vaikka Maahanmuuttovirasto tai vastaanottokeskus eivät tee kyseisistä henkilöistä esityksiä elinvoimakeskukselle. Lain perusteluissa (HE 208/2022 vp) todetaan kuitenkin, että pääasiallisesti perhesiteen perusteella saapuvat muuttavat kuntaan itsenäisesti: *"Perhesiteen perusteella tuleva henkilö järjestää muuttonsa Suomeen itsenäisesti ja muuttaa yleensä siihen kuntaan, jossa hänen perheenjäsenensä jo asuu."* Mahdollistamalla kotoutumislain 2 §:n 4 momentin mukaisten henkilöiden ohjaaminen kuntapaikalle tarkoituksena on ollut varmistaa, että poikkeustilanteissa, joissa perheenyhdistämisen kautta kuntaan saapuva henkilö on esimerkiksi alaikäisenä ilman huoltajaa saapuneen lapsen tai nuoren alaikäinen sisarus, viranomaiset voivat varautua henkilön saapumiseen ja varmistaa saapumisen sujuvuus ohjaamalla hänet kuntapaikalle. Täten tapauksissa, joissa kyse olisi haavoittuvassa asemassa olevasta tai muuten erityistä tukea tai viranomaisyhteistyötä edellyttävän henkilön vastaanotosta, elinvoimakeskus voi harkintaansa perustuen tehdä kuntapaikalle ohjaamisen myös kotoutumislain 2 §:n 4 momentin mukaisista henkilöistä kotoutumislain 43 §:n perusteella.

86 §. *Kotoutumista edistävien palveluiden tarjoamiseen liittyvä tiedonsaantioikeus.* Pykälän 1 ja 3 momenttiin esitetään lisättävän selkeyden vuoksi työvoimaviranomainen. Muutos selkeyttää sitä, että kotoutumista edistäviä palveluita tarjoaa joko kunta tai kunnan työvoimaviranomainen riippuen siitä, onko kotoutuja-asiakas työnhakija vai ei. Muutos olisi teknisluonteinen.

Lisäksi pykälän 1 momenttia täsmennettäisiin niin, että kunnalla ja työvoimaviranomaisella on oikeus saada myös toisiltaan 14 §:ssä tarkoitettun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja 16 §:ssä tarkoitettun kotoutumissuunnitelman laatimista varten välttämättömät tiedot maahanmuuttajista, joille on laadittava 14 §:ssä tarkoitettu osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi. On tilanteita, joissa kunta ja työvoimaviranomainen eivät ole sama taho. Henkilön työvoimapolitiittinen status voi muuttua esimerkiksi työvoiman ulkopuolisesta henkilöstä työnhakijaksi ja päinvastoin. Tämän vuoksi kunnan ja työvoimaviranomaisen välinen tiedonsaanti tulisi mahdollistaa myös osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen

arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman laatimisen osalta, jotta viranomainen voisi tarvittaessa varmistaa, mikä henkilön työvoimapolitiittinen status on.

Pykälän 4 momenttiin esitetään lisättävän Opetushallitus sekä kehittämis- ja hallintokeskus, joilta kunta, työvoimaviranomainen tai hyvinvointialue voisi tarvita tietoa erityisesti kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksen tuloksesta esimerkiksi päivittäessään kotoutumissuunnitelmaa. Käytännössä tarkoituksena on, että kielitaidon päättötestauksen tulokset olisivat saatavilla työvoimaviranomaisen käyttämässä asiakastietojärjestelmässä, jonne ne saataisiin rajapintaratkaisuja hyödyntäen Opetushallitukselta tai Opetushallituksen hankkiman palvelualustan palveluntuottajalta taikka jonne ne kirjaisi palveluntuottaja. Tällöin kunta, työvoimaviranomainen tai hyvinvointialue saisi päättötestauksen tulosta koskevat tiedot lähtökohtaisesti kehittämis- ja hallintokeskukselta, joka vastaa työvoimapalvelujen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden ylläpidosta. Jossain tilanteessa työvoimaviranomainen tai kunta voi kuitenkin tarvita Opetushallitukselta tarkempaa tietoa esimerkiksi testin eri osioiden tuloksista, minkä vuoksi tiedonsaantioikeus olisi syytä säätää myös Opetushallitukselta. Tiedot voisi saada suoraan myös Opetushallituksen hankkiman palvelualustan palveluntuottajalta. Myös seurannan ja tiedolla johtamisen kannalta työvoimaviranomaisella, kunnalla sekä kehittämis- ja hallintokeskuksella voi olla tarpeen saada Opetushallitukselta tai Opetushallituksen hankkiman palvelualustan palveluntuottajalta jonkinlaisia koonteja esimerkiksi erilaisten koulutuspolkujen mukaisten tai eri nopeus- tai taitotasolla toteutettujen kotoutumiskoulutusten kielitaidon päättötestien tuloksista. Kehittämis- ja hallintokeskuksen tiedonsaantioikeudesta esitetään säädettävän 92 a §:ssä. Tiedonsaantioikeus esitetään rajattavan kuitenkin kotoutumista edistävien palvelujen tarjoamisen kannalta välttämättömiin tietoihin. Lisäksi 4 momenttiin tehtäisiin pieniä kielellisiä korjauksia.

90 §. Muiden korvausten hakemiseen ja käsittelyyn liittyvä tiedonsaantioikeus. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavan niin, että siitä poistettaisiin maininnat Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisesta ja Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvasta kunnasta. Ahvenanmaan itsehallintolain nojalla valtakunnan lainsäädännössä ei voida säätää tehtäviä Ahvenanmaan maakunnan viranomaisille. Tämän nojalla Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle tai Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla ei voida valtakunnan lainsäädännössä säätää velvollisuutta luovuttaa tietoja valtakunnan viranomaisille maksutta ja salassapitosäännösten estämättä. Valtakunnan lain sijaan näistä tiedonsaantioikeuksista voidaan säätää Ahvenanmaan maakunnan lainsäädännössä. Muutoksella selkeytettäisiin Ahvenanmaan maakunnan ja valtakunnan välistä lainsäädäntöä ja muutos tältä osin olisi teknisluonteinen. Lisäksi momenttiin tehtäisiin pieni kielellinen korjaus.

92 §. Elinvoimakeskuksen muu tiedonsaantioikeus. Esitetään lisättävän uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin elinvoimakeskukselle oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 55 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot toiselta elinvoimakeskukselta sekä kehittämis- ja hallintokeskukselta. Tiedonsaantioikeuden tarve on seurausta valtion aluehallintouudistuksesta (HE 13/2025 vp), jonka myötä kotoutumislain mukaisia elinvoimakeskusten tehtäviä keskitetään osittain elinvoimakeskuksiin. Jatkossa esimerkiksi kotoutumislain mukaisia alaikäisenä ilman huoltajaa tulleita lapsia ja nuoria koskevia tehtäviä hoidetaan kolmessa elinvoimakeskuksessa sekä eräitä korvausasioita yhdessä elinvoimakeskuksessa. Sen sijaan esimerkiksi kuntaan ohjaamisen tehtäviä kuitenkin hoidetaan jokaisessa elinvoimakeskuksessa. Näiden seikkojen vuoksi kaikkien elinvoimakeskusten välille syntyy uudenlaisia tiedonsaantitarpeita. Tiedonsaantitarpeet liittyvät paitsi keskitettyihin tehtäviin myös sellaisiin tehtäviin, joita hoidetaan kaikissa elinvoimakeskuksissa. Tietoja voidaan tarvita myös kehittämis- ja hallintokeskukselta, jonka ylläpitämään kotoutumisen asiakastietojärjestelmään tallennetaan muun muassa kuntaan ohjaamisen tietoja.

Tiedonsaantioikeus esitetään rajattavan kuitenkin 55 §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömiin tietoihin. Henkilötietojen suojaan liittyviä kysymyksiä on käsitelty tarkemmin luvussa 8.1.

92 a §. *Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen muu tiedonsaantioikeus.* Esitetään säädettävän uusi pykälä. Voimassa olevassa kotoutumislaisissa Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksella on tiedonsaantioikeus 90 §:ssä säädetysti korvaushakemusten käsittelemiseksi. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksella on kuitenkin säädetty lain 56 §:ssä muitakin tehtäviä, erityisesti kotoutumisen edistämisen tuloksellisuuden ja toimivuuden seuraaminen ja arvioiminen sekä sitä koskevan tiedon tuottaminen ja asiakastietojärjestelmän rekisterinpitäjäys. Lisäksi Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviin kuuluu mm. 9 luvussa säädetyn kotoutumisen tietojärjestelmän rekisterinpitoon liittyvien tehtävien hoitaminen. Myös näiden tehtävien hoitamiseksi Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus tarvitsee laissa säädetyn oikeuden käsitellä maahanmuuttajien, kotoutuja-asiakkaiden sekä kiintiöpakolaisten henkilötietoja. Tiedonsaantioikeus esitetään rajattavan kuitenkin 56 §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömiin tietoihin. Tiedonsaantioikeus koskee muun muassa tietoja, jotka ovat välttämättömiä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselle tässä laissa säädettyjen kotoutumista edistävien palveluiden toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin sekä tietojärjestelmän rekisterinpitoon liittyvien tehtävien hoitamiseksi, ml. esimerkiksi kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksen ja kuntaan ohjaamisen osalta. Tiedonsaantioikeus mahdollistaisi näiden tietojen tietoturvallisen käsittelyn kotoutumisen valtakunnallisessa tietojärjestelmässä. Henkilötietojen suojaan liittyviä kysymyksiä on käsitelty tarkemmin luvussa 8.1.

Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselta saatavien tietojen osalta tiedonsaantioikeudesta voidaan säätää Ahvenanmaan maakunnan laissa.

92 b §. *Opetushallituksen tiedonsaantioikeus.* Esitetään säädettävän uusi pykälä. Esitetään säädettävän kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksen kehittämisestä ja ylläpitämisestä vastaavalle Opetushallitukselle tiedonsaantioikeus kunnalta ja työvoimaviranomaiselta, kehittämis- ja hallintokeskukselta sekä palveluntuottajalta. Tiedonsaantioikeus esitetään rajattavan kuitenkin lakiehdotuksen 26 §:ssä Opetushallitukselle säädetyn päättötestauksen kehittämisen ja ylläpitämisen tehtävän kannalta välttämättömiin tietoihin. Henkilötietojen suojaan liittyviä kysymyksiä on käsitelty tarkemmin luvussa 8.1.

94 §. *Palveluntuottajan kotoutumista edistävien palveluiden tuottamiseen liittyvä tiedonsaantioikeus.* Esitetään lisättävän pykälään Opetushallitus sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus, joilta palveluntuottaja voisi tarvita tietoa erityisesti kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksen tuloksesta esimerkiksi arvioidessaan kotoutumiskoulutuksen opiskelijan kielitaitoa. Lähtökohtaisesti palveluntuottaja saisi päättötestauksen tulosta koskevat tiedot kehittämis- ja hallintokeskukselta, joka vastaa valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden ylläpidosta. Palveluntuottaja voisi saada Opetushallitukselta tarkempaa tietoa esimerkiksi testin eri osioiden tuloksista. Tiedot voisi saada suoraan myös Opetushallituksen hankkiman palvelualustan palveluntuottajalta. Päättötestin tietojen voidaan katsoa sisältyvän kohtaan 18 eli ”muut kuin 1–17 kohdassa tarkoitetut opetukseen tai palveluun osallistumisen kannalta välttämättömät tiedot”. Kielitaidon päättötestauksen tulosta koskevat tiedot ovat tarpeellisia kotoutumista edistävien palveluiden tuottajalle esimerkiksi henkilölle sopivan tasoisen koulutuksen tai muun palvelun suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Lisäksi pykälää esitetään muutettavaksi niin, että pykälässä viitattaisiin kotoutuja-asiakkaan lisäksi maahanmuuttajaan. Palveluntuottajalla voi joissain tilanteissa olla tarve käsitellä myös muiden maahanmuuttajien tietoja kuin kotoutuja-asiakkaiden, joilla on voimassa oleva

kotoutumissuunnitelma. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, kun henkilö on käynyt kotoutumiskoulutuksen osana järjestettävässä kielitaidon päättötestauksessa juuri ennen kotoutumissuunnitelman päättymistä ja päättötestauksen tulokset valmistuvat vasta sen jälkeen, kun kotoutumissuunnitelma on jo päättynyt. Jonot kotoutumiskoulutukseen voivat olla pitkiä, minkä vuoksi kotoutumissuunnitelman voimassaoloaikaa voi kulua henkilön odottaessa opiskelupaikkaa kotoutumiskoulutuksessa. Näin ollen henkilön kotoutumissuunnitelma on saattanut päättyä siinä vaiheessa, kun henkilö pääsee kotoutumiskoulutukseen, suorittaa sen loppuun tai suorittaa kotoutumiskoulutuksen osana järjestettävän kielitaidon päättötestauksen. Tästä syystä on tarpeen varmistaa palveluntuottajan tiedonsaantioikeus pykälän mukaisten tietojen osalta, mikäli henkilön kotoutumissuunnitelman enimmäiskesto on ehtinyt täytyä ennen esimerkiksi mainittuja tilanteita.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2026.

Lisäksi esitetään, että voimaantulosäännös sisältäisi säännöksen siitä, että 65 §:n 2 momentin nojalla maksettavia erityiskustannuskorvauksia voitaisiin maksaa muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla myös 1.8.2025 jälkeen syntyneistä perusopetuksen oppilaskohtaisista tukitoimista syntyneistä kustannuksista. Sen mukaan 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä maksettaisiin kunnalle korvauksia 1.8.2025 jälkeen aiheutuneista 65 §:n 2 momentissa tarkoitetuista erityiskustannuksista noudattaen mitä 65 §:n 4 ja 5 momentissa korvaamisen edellytyksistä ja 70 §:ssä korvausten hakemisesta säädetään.

Voimaantulosäännöksen esitetään sisältävän myös säännöksen siitä, että lain voimaan tullessa voimassa olleen 65 §:n 2 momentin nojalla maksettavia perusopetuslaista kumotun 17 §:n mukaisen erityisen tuen päätökseen perustuvia kustannusten korvauksia voitaisiin maksaa muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle vielä siltä ajalta, jolloin kumotun 17 §:n mukainen erityisen tuen päätös on perusopetuslaissa säädetyn nojalla voimassa. Korvauksia voisi siis hakea 1.8.2025—31.8.2026 välillä syntyneistä perusopetuslaista kumotun 17 §:n mukaiseen päätökseen perustuvista kustannuksista. Perusopetuslain muutoksen (1090/2024) voimaantulosäännöksen mukaan päätös erityisestä tuesta on saatettava muuttuneen lain mukaiseksi viimeistään 31 päivänä elokuuta 2026, joten perusopetuslaista kumotun 17 §:n mukaisia erityisen tuen päätöksiä voi olla voimassa ja näihin päätöksiin perustuvia kustannuksia voi syntyä vielä vuoden 2026 aikana. Tällä voimaantulosäännöksen lisäyksellä varmistettaisiin, että kunnat voisivat yhä hakea korvauksia näistä kustannuksista 65 §:n 2 momenttiin tehtävistä muutoksista huolimatta. Korvaamisen edellytyksistä ja korvausten hakemisesta noudatettaisiin, mitä kotoutumislain 65 §:n 4 ja 5 momentissa ja 70 §:ssä säädetään.

8 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

8.1 Henkilötietojen suoja

Jokaisen yksityiselämä on suojattu perustuslain 10 §:n 1 momentin nojalla. Perustuslain 10 §:n säännöksen yksityiselämän suojasta katsotaan sisältävän ainakin henkilökohtaisen identiteetin suojan, henkilötietojen suojan ja esimerkiksi moraalisen ja fyysisen koskemattomuuden suojan. Perustuslailla turvatun yksityiselämän suojan lähtökohtana on, että yksilöllä tulee olla oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden tahojen aiheutonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä. Lisäksi riittävä oikeusturva on turvattava eikä yksilön henkilötietoihin kohdistuva tiedonsaantioikeus saa olla Suomea sitovien ihmisoikeusvelvoitteiden vastainen. (PeVM 25/1994 vp, s. 4—5).

Lakiehdotuksen 72, 73 ja 80 §:ssä esitetään pieniä täsmennyksiä kotoutumisen valtakunnallisessa asiakastietojärjestelmässä käsiteltävien tietojen osalta. Lisäksi lakiehdotuksessa esitetään lisättävän tiedonsaantioikeuksia valtion viranomaisten, kuntien, työvoimapalveluviranomaisten sekä laissa tarkoitettujen palveluntarjoajien, kuten oppilaitosten, välillä (83, 86, 92, 92 a, 92 b sekä 94 §). Ehdotuksen 72, 73, 80 ja 83 §:ään esitetyt muutokset liittyvät pakolaistaustaisten henkilöiden kuntaan ohjaamiseen liittyvään henkilötietojen käsittelyyn ja luovuttamiseen. Sen 86, 92 b ja 94 §:ään esitetyt muutokset liittyvät kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestausta koskevaan henkilötietojen käsittelyyn ja luovuttamiseen. Sen 92 §:ään esitetyt muutokset liittyvät elinvoimakeskusten väliseen tiedon luovuttamiseen ja 92 a §:ään esitetyt muutokset liittyvät kehittämis- ja hallintokeskuksen tiedonkäsittelyyn ja tiedonsaantioikeuksiin.

Esitetyt tiedonsaantioikeudet olisi säädetty laissa täsmällisesti ja tarkkarajaisesti, sillä säännöksissä säädettäisiin lakisääteisestä tehtävästä, johon tietoja tarvitaan, ja tiedonsaantioikeus olisi rajattu välttämättömään paitsi palveluntuottajan kohdalla, jolloin se olisi rajattu tarpeelliseen ja laissa olisi täsmällisesti lueteltu, mitä tietoja tiedonsaantioikeus koskee. Tiedonsaantioikeuksille olisi perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävä peruste, laissa säädettyjen kotoutumista edistävien palveluiden toteuttaminen ja erityisesti kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksen tulosten hyödyntäminen henkilön tulevia opintoja ja työllistymistä suunniteltaessa sekä valtakunnallisen kotoutumiskoulutusten seurannan ja tiedolla johtamisen toteuttaminen. Lisäksi tiedonsaantioikeudet olisivat oikeasuhtaisia eivätkä puuttuisi yksityiselämän suojan ytimeen.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Rekisterinpitäjä vastaa, että 5 artiklassa säädettyjä periaatteita on noudatettu. Sen on myös pystyttävä osoittamaan, että niitä on noudatettu. Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan henkilötietoja on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi (lainmukaisuuden, kohtuullisuuden ja läpinäkyvyyden periaate). Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate puolestaan tarkoittaa, että henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Näihin periaatteisiin liittyy yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan sääntely henkilötietojen käsittelyn edellytyksistä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa säädetään edellytyksistä, joiden vallitessa henkilötietojen käsittely on lainmukaista. Viranomaisten henkilötietojen käsittelyn tulisi ensi sijassa perustua asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan eli rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvoitteeseen, mikä toteutuisi kunnan, työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen, elinvoimakeskuksen, Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen ja Opetushallituksen kohdalla esitetyissä pykälissä. Asetuksen 6 artiklan 3 kohta sisältää velvoitteen säätää kansallisessa lainsäädännössä käsittelyn perustasta ja käsittelyn tarkoituksesta, mikä sisältyisi esitettyihin pykäliin ja voimassa olevan kotoutumislain muihin säännöksiin. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelylle tulisi myös olla tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan tarkoittaman oikeusperusteen lisäksi aina jokin asetuksen 9 artiklan 2 kohdassa mainittu oikeusperuste.

Käsitellessä maahanmuuttajan tietoja, käsittelyä voidaan rajatusti pitää tarpeen 9 artiklan 2 kohdan h alakohdan mukaisesti terveys- tai sosiaalihuollollisen hoidon tai käsittelyn suorittamiseksi unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön perusteella tai terveydenhuollon ammattilaisen kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti ja noudattaen 3 kohdassa esitettyjä edellytyksiä ja suojatoimia. 9 artiklan 3 kohdan mukaan henkilötietoja voidaan käsitellä 2 kohdan h alakohdassa esitettyihin tarkoituksiin, kun kyseisiä tietoja

käsittelee tai niiden käsittelystä vastaa ammattilainen, jolla on lakisääteinen salassapitovelvollisuus unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön perusteella tai kansallisten toimivaltaisten elinten vahvistamien sääntöjen perusteella, taikka toinen henkilö, jota niin ikään sitoo lakisääteinen salassapitovelvollisuus unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön tai kansallisten toimivaltaisten elinten vahvistamien sääntöjen perusteella. Sekä elinvoimakeskukseen, Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen, kunnan että hyvinvointialueen ammattihenkilöitä sitoo julkisuuslain ja rikoslain mukainen virkavelvollisuus- ja salassapitosääntely.

Ehdotuksen 86 §:n 1 ja 3 momentissa ja 94 §:ssä ei ole kyse 9 artiklassa tarkoitetuista erityisistä henkilötietoryhmistä, kuten jo HE 208/2022 vp perusteluissa on todettu. Esitetty 86 §:n 4 momentin muutos tai uusi 92 b § Opetushallituksen lisäämisen osalta eivät myöskään koskisi erityisiä henkilötietoryhmiä. Lain 80, 83, 92 ja 92 a §:ssä esitetyissä tiedonluovutuksissa koskien henkilön kuntaan ohjaamista voi olla mukana jossain määrin myös 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, esimerkiksi terveystietoja, joita Maahanmuuttoviraston esitys kiintiöpakolaisesta sisältää, mikäli sellaisia on saatu UNHCR:ltä taikka vastaanottokeskuksen esitys oleskeluluvan saaneesta turvapaikanhakijasta. Kyseiset tiedot eivät kuitenkaan ole kovin yksityiskohtaisia terveystietoja, ja silloin kun niitä toimitetaan, tarkoituksena on varmistaa, että kyseinen henkilö ohjataan sellaiselle kuntapaikalle, että hänelle voidaan tarjota hänen terveydentilansa edellyttämät terveysterveystietopalvelut. Henkilötietojen käsittely olisi tarpeen 9 artiklan 2 kohdan h alakohdan toteuttamiseksi. Tällöin noudatettaisiin 9 artiklan 3 kohdan edellytyksiä. Esityksen 92 §:n 2 momentissa esitetyissä elinvoimakeskukseen tiedonluovutuksissa liittyen esimerkiksi 90 §:ssä säädettyjen korvausten hakemiseen ja käsittelyyn, voidaan luovuttaa myös 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, sillä tiedot terveysterveystietopalveluista ovat välttämättömiä, jotta niitä koskevia korvauksia voidaan hakea, käsitellä ja maksaa. Tällöin käsittely on tarpeen 9 artiklan 2 kohdan h alakohdan perusteella, syynä terveys- tai sosiaalihuollon palvelujen ja järjestelmien hallinto. Tällöin noudatettaisiin 9 artiklan 3 kohdan edellytyksiä.

Kansallinen liikkumavara pohjautuu keskeisiltä osin tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohtaan, eli tilanteisiin, joissa henkilötietojen käsittely perustuu rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvollisuuteen (c alakohta) tai jos se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (e alakohta). Silloin kun käsittely perustuu 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohtaan, kansallista sääntelyä voidaan antaa 6 artiklan 2 tai 3 kohdan nojalla. Kunnan ja hyvinvointialueen oikeudet käsitellä tietoja perustuisivat kukin kotoutumislainsäädäntyn lakisääteisen velvoitteen noudattamiseen eli 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan. Tällöin kansallista erityissääntelyä tietojen luovuttamisesta voitaisiin antaa 6 artiklan 3 kohdan nojalla. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Esitetyssä sääntelyssä määriteltäisiin täsmällisesti tietojen käsittelyn tarkoitus, sillä säännöksissä määriteltäisiin, mihin kotoutumislain säännöksessä tarkoitettun tehtävän toteuttamiseksi tiedot tarvittaisiin. Tavoitteena on varmistaa henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus mahdollistamalla viranomaisten toimivaltaan kuuluvien lakisääteisten tehtävien hoitaminen. Tehtäviä ei ole mahdollista toteuttaa ilman henkilötietojen käsittelyä, koska tehtävät liittyvät henkilöille myönnettäviin oikeuksiin, palveluihin ja velvoitteisiin.

Lakiehdotuksen 83, 86, 90, 92, 92 a ja 92 b §:ssä on kyse siitä, että viranomaisen ei voi toteuttaa lakisääteisiä velvoitteitaan tai hakea niistä lakisääteisiä korvauksia valtiota, mikäli viranomaisen ei saa välttämättömiä henkilötietoja. 94 §:ssä on kyse siitä, ettei palveluntarjoaja voi tarjota maahanmuuttajalle palveluita, joita varten kunta on palveluntarjoajalta palvelun hankkinut, ellei se saa välttämättömiä henkilötietoja. Edellä mainitut seikat antavat

oikeudellisen perusteen maahanmuuttajan henkilötietojen käsittelylle yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 c alakohdan mukaan. Kotoutumislaisissa säädetään kunkin tiedon käyttötarkoituksesta selvästi, eikä tietoja tulisi käyttää muihin käyttötarkoituksiin, kuten tietosuojasetuksen 6 artiklan 4 kohtakin rajoittaa. Nimenomaan asiakkaan yksityinen etu puoltaa tietojen luovuttamista kotoutumista edistäville viranomaisille. Yksityiselämän suojan ja edellä kuvattujen perusoikeuksien punninnan myötä voitaneen katsoa, että lakiehdotuksen mukaiset tiedonsaantioikeudet ovat hyväksyttäviä ja suhteellisuusperiaatteen mukaisia.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen (PeVL 15/2018 vp). Arkaluonteisten henkilötietojen osalta perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt hyvin välttää ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (ks. esimerkiksi PeVL 12/2019 vp, s. 3–4 PeVL 15/2018 vp, s. 40, PeVL 3/2017 vp, s. 5, PeVL 71/2014 vp, s. 3/I, PeVL 62/2010 vp, s. 4/I ja PeVL 59/2010 vp, s. 4/I). Esitetyt laajennukset tietojen luovuttamista koskeviin säännöksiin on kuitenkin pyritty laatimaan täsmällisiksi ja tarkkarajaisiksi. Myös tietojärjestelmää ja tietovarantoa koskevissa säännöksissä arkaluonteisten tietojen käsittely on rajattu välttämättömään.

Lakiehdotuksen 83, 86, 90 ja 92 §:ssä tiedot olisi rajattu välttämättömiin tietoihin. Esityksellä tehtäisiin kyseisiin lainkohtiin täsmennyksiä, joiden tarkoituksena on lisätä viranomaisille tiedonsaantioikeuksia olemassa olevien lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Lakiehdotuksen 83 §:n 2 momentissa esitetään lisättävän elinvoimakeskukselle tiedonsaantioikeus voimassa olevassa 2 momentissa mainituilta viranomaisilta. Tiedonsaantioikeus liittyy yksittäisen henkilön kuntaan ohjaamiseen ja viranomaisten palveluiden turvaamiseen. Välttämättöminä tietoina voidaan pitää yksilöinti- ja yhteystietojen ja oleskelulupatietojen lisäksi tietoja niistä henkilön palvelutarpeista, jotka ovat kuntaan ohjaamisen vaiheessa tiedossa.

Lakiehdotuksen 86 §:n 1 ja 3 momenttiin esitetään selkeyden vuoksi lisättävän työvoimaviranomaisen, ja 86 §:n 4 momenttiin esitetään lisättävän Opetushallitus ja kehittämis- ja hallintokeskus. Mainitun pykälän 1 ja 3 momenttiin esitettyjen täsmennysten myötä työvoimaviranomaisella olisi oikeus saada tietoa maahanmuuttajasta osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointia ja kotoutumissuunnitelman laatimista sekä sen päivittämistä varten. Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnissa ja kotoutumissuunnitelman laadinnassa sekä sen päivittämisessä välttämättöminä tietoina voidaan pitää henkilön yksilöinti- ja yhteystietojen lisäksi sellaisia tietoja hänen saamistaan palveluistaan tai palvelutarpeista, jotka ovat välttämättömiä arvioinnin ja suunnitelman laatimiseen. Pykälän 4 momenttiin esitetyt muutokset myöntäisivät kunnalle, hyvinvointialueelle ja työvoimaviranomaiselle tiedonsaantioikeuden sellaisiin Opetushallituksen ja kehittämis- ja hallintokeskuksen tietoihin, joita voidaan pitää välttämättöminä kotoutumissuunnitelman laatimisessa sekä sen päivittämisessä. Yksilöinti- ja yhteystietojen lisäksi välttämättöminä tietoina voidaan pitää henkilön palvelutarpeeseen liittyviä tietoja sekä erityisesti tietoja kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksen tuloksesta.

Esityksen 86 §:n 3 momentissa tarkoitettu tiedonsaanti olisi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa lain 22 §:n mukaista tietojen luovuttamista, sillä kotoutumislain mukaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sekä kotoutumissuunnitelman laatiminen ei ole sosiaalihuollon mukaista toimintaa. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annettua lakia koskevan hallituksen

esityksen (HE 246/2022 vp) perustelujen mukaan tietoa luovuttava rekisterinpitäjä on vastuussa siitä, että tiedon saaja saa vain sen verran asiakas- tai potilastietoja kuin mitä tiedon saajalla olisi oikeus lain tai suostumuksen nojalla saada. Tiedon saajan oikeus saada tietoa on perustuttava lakiin tai asiakkaan antamaan suostumukseen. Tiedon luovuttaminen edellyttää aina luovuttavan rekisterinpitäjän harkintaa ja vain välttämätön asiakastieto voidaan luovuttaa. Asiakastietoa voidaan luovuttaa vain sen verran kuin mitä tiedon saaja tarvitsee lakisääteisen tehtävänsä hoitamiseksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain 22 §:n perusteluissa mainitaan esimerkkeinä muun muassa poliisi, jolle annettaisiin lääkärinlausunto ajokorttia varten. Asiakastietoja käsittelevälle henkilölle annettaisiin jatkossakin käyttöoikeus rajattuna vain niihin asiakastietoihin, joita hän työtehtävässään tarvitsee. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain 22 §:n mukainen tietojen luovutus edellyttää siis rekisterinpitäjän harkintaa siitä, mikä on välttämätöntä, ja osaltaan varmistaa sen, että vain tämä välttämätön tieto luovutettaisiin kunnalle tai elinvoimakeskukselle.

Lakiehdotuksen 90 §:n 3 momenttiin esitettäisiin vain tekninen muutos, kun lainkohdasta poistettaisiin maininnat Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisesta sekä Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvista kunnista. Tällä muutoksella ei olisi vaikutusta lainkohdassa säädettyyn henkilötietojen käsittelyyn. Lakiehdotuksen 92 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka perusteella elinvoimakeskuksen olisi mahdollista käsitellä henkilötietoja 55 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamisessa. Tiedonsaantioikeus liittyy muun muassa alaikäisenä ilman huoltajaa tulleita lapsia ja nuoria koskeviin tehtäviin, eräisiin korvausasioihin, kuntaan ohjaamisen tehtävään, perheryhmäkodeista sopimiseen sekä hyvien väestösuhteiden ja väestöryhmien välisen vuoropuhelun ja yhteistyön edistämiseen. Välttämättöminä voidaan muun muassa pitää henkilön oleskelulupa- ja kotikuntatietoja. Näiden lisäksi välttämättöminä voidaan tilanteesta riippuen pitää myös tietoja henkilölle tarjotuista palveluista.

Lakiehdotuksen 92 a §:ssä säädettäisiin Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen muusta tiedonsaantioikeudesta. Tiedot olisi rajattu välttämättömiin tietoihin ja tiedonsaantioikeus perustuisi Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselle 56 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen, eli esimerkiksi kotoutumisen edistämisen tuloksellisuuden ja toimivuuden seuraamiseen ja arvioimiseen sekä sitä koskevan tiedon tuottamiseen ja kotoutumisen asiakastietojärjestelmän rekisterinpitäjyyteen. Välttämättöminä tietoina voidaan pitää muun muassa henkilön yksilöinti-, oleskelulupa- ja kotikuntatietoja sekä tilanteesta riippuen tietoja henkilölle tarjotuista palveluista. Näiden lisäksi välttämättöminä voidaan pitää myös tietoja henkilöiden etuuksista, erityisesti tietoja toimeentulotuesta sekä kotihoidon tuesta. Kotoutumisen edistämisen tuloksellisuuden ja toimivuuden seurannassa tulee voida tarkastella eri etuusperusteella olevia henkilöitä, sillä työvoiman ulkopuolisten kotoutumispalveluihin osallistumisen tarkastelu on keskeistä kotoutumisen edistämisen seurannassa ja arvioinnissa. Tieto siitä, että henkilö saa toimeentulotukea, on arkaluonteinen tieto. Kyseinen säännös on rajattu tietoon henkilön toimeentulotukietuudesta tai kotihoidontukietuudesta eikä sisällä tämän terveys- tai muitakaan tarkempia tietoja. Tiedonsaantioikeus sisältäisi täten vain 56 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömät tiedot.

Lakiehdotuksen 92 b §:ssä säädettäisiin Opetushallituksen muusta tiedonsaantioikeudesta. Tiedonsaantioikeus perustuisi Opetushallitukselle 26 §:ssä tarkoitetun tehtävän hoitamiseen, eli erityisesti kielitaidon päättötestauksen kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Välttämättöminä tietoina voidaan pitää muun muassa tietoja henkilölle tarjotuista palveluista ja erityisesti kielitaidon lähtötasoon liittyviä tietoja. Lakiehdotuksen 94 §:ään lisättäisiin Opetushallitus sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus. Lisäyksellä mahdollistettaisiin palveluntuottajalle kotoutumista edistävien palveluiden tuottamiseen liittyvä tiedonsaantioikeus Opetushallitukselta sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselta. Muita muutoksia

pykälään ei tehtäisi. Kyseisessä pykälässä tiedonsaantioikeuteen sisältyvät tiedot on lueteltu tyhjentävästi.

Lakiehdotuksen 9 luvun tietojärjestelmää, tiedonsaantioikeutta ja tiedon luovuttamista koskevien muutosehdotusten tarkoituksena on laissa säädettyjen kotoutumista edistävien palveluiden toteuttaminen ja erityisesti kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksen tulosten hyödyntäminen henkilön tulevia opintoja ja työllistymistä suunniteltaessa sekä valtakunnallisen kotoutumiskoulutusten seurannan ja tiedolla johtamisen toteuttaminen. Ehdotetuissa muutoksissa säädetään täsmällisesti ja tarkkarajaisesti siitä, kenellä on oikeus saada henkilötietoja, keneltä niitä on oikeus saada ja että tällä taholla on myös tietojen luovuttamiseen velvollisuus sekä tietojen saamisen käyttötarkoituksista ja tietojen välttämättömyydestä. Säännöksissä rajoitetaan yksityisyyden suojaa hyväksyttävän perusteen vuoksi ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Säännökset eivät kaikki puutu yksityiselämän suojan ytimeen, mutta siltä osin kuin kyse on arkaluonteisista tiedoista, on niiden käsittelyn perustuslain mukaisuutta arvioitu kattavasti tässä esityksessä. Ehdotettuja muutoksia voidaan täten pitää perustuslakivaliokunnan edellä kuvatun käytännön valossa asianmukaisesti valmisteltuna.

8.2 Ahvenanmaan erityisasema

Perustuslain 120 §:n mukaan Ahvenanmaan itsehallintolaissa lainsäädäntövalta on jaettu valtakunnan ja maakunnan kesken. Itsehallintolain 18 §:ssä luetellaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat asiat ja 27 §:ssä valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat asiat. 18 §:n mukaan maakunnalla on lainsäädäntö valta muun muassa asioissa, jotka koskevat maakunnan hallitusta ja sen alaisia viranomaisia ja laitoksia (1 kohta), maakunnan kuntien hallintoa (4 kohta), terveyden- ja sairaanhoitoa (12 kohta) sekä sosiaalihuoltoa (13 kohta). Perustuslakivaliokunta on käytännössään todennut, että Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvista asioista ei voida säätää valtakunnan laissa tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä (PeVL 18/2022 vp, s. 3).

Samoin perustuslakivaliokunta on todennut, että valtakunnalla ei ole toimivaltaa säätää velvollisuuksia Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle, sen alaisille viranomaisille tai Ahvenanmaan virkamiehille (PeVL 46/2010 vp, s. 3 sekä PeVL 55/2024 vp, s. 4). Nimenomaisesti valtakunnan viranomaisten tiedonsaantioikeuksiin liittyen perustuslakivaliokunta on todennut, että maakunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa valtakunnan viranomaisen tiedonsaantioikeuksista ei voida säätää valtakunnan lailla, vaan maakuntalailla tai sopimusetuksella (PeVL 2/2018 vp, s. 9). Tämän esityksen 90 ja 83 §:ssä ehdotetut muutokset Ahvenanmaan maakunnan toimijoilta saatavia tietoja koskeviin tiedonsaantioikeuksiin noudattaisivat itsehallintolain mukaista lainsäädäntövallan jakoa valtakunnan ja maakunnan välillä. Kotoutumislaita poistettaisiin näillä muutoksilla ne säännökset, joilla Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomainen sekä Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvat kunnat velvoitettaisiin maksutta ja salassapitosäännösten estämättä luovuttamaan valtakunnan viranomaisille taikka toisilleen tietoja tietyissä kotoutumisen edistämiseen liittyvissä asioissa, sillä ne kuuluvat maakunnan lainsäädäntövallan piiriin.

8.3 Kunnallinen ja muu alueellinen itsehallinto

Perustuslain 121 §:ssä säädetään kunnallisesta itsehallinnosta. Perustuslakivaliokunta on käytännössään korostanut, että kunnille annettavista tehtävistä säädettäessä on huolehdittava kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoritua velvoitteistaan (PeVL 41/2002 vp, s. 3/II, PeVL 50/2005 vp, s. 2/I, PeVL 42/2010 vp, s. 5 sekä PeVL 17/2021 vp). Mikäli lakiehdotuksen 65

§:n 2 momentissa olevaa lakiviittausta ei päivitetä vastaamaan muuttunutta perusopetuslakia, muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla ei voitaisi enää 1.8.2025 alkaen korvata nykyistä vastaavasti esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavan sairauden tai vamman johdosta erityisiä tukitoimia perusopetuksessa tarvitsevan lapsen tukitoimien kustannuksia. Kuntien tehtäviin ei esitetä muutosta, mutta rahoitus vähenisi. Tämän esityksen 65 §:ssä ehdotettu muutos turvaisi kunnille nykyistä vastaavat korvaukset.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) 3, 26 ja 59 §, 65 §:n 2 momentti, 72 §, 73 §:n 1 momentti, 80 §:n 1 momentti, 83 §:n 2 momentti, 86 §, 90 §:n 3 momentti ja 94 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n suomenkielinen sanamuoto osaksi laissa 322/2024 ja ruotsinkielinen sanamuoto osaksi laeissa 322/2024 ja 1100/2024, 26 §:n, 65 §:n 2 momentin ja

72 §:n ruotsinkielinen sanamuoto sekä 73 §:n 1 momentti laissa 1100/2024, 59 § laeissa 1100/2024 ja 721/2025, 80 §:n 1 momentti, 83 §:n 2 momentti ja 90 §:n 3 momentti laissa 721/2025, 86 § laeissa 322/2024, 1100/2024 ja 721/2025 sekä 94 § laissa 322/2024, sekä

lisätään 83 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 721/2025, uusi 3 momentti, 92 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 721/2025, uusi 2 momentti ja lakiin uusi 92 a ja 92 b § seuraavasti:

3 §

Lain soveltaminen työnhakijaan

Sovellettaessa 12–14, 16, 18–20, 22–32 ja 32 a §:ää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun työnhakijaan vastaa tässä laissa kunnan tehtäviksi säädettyjen toimenpiteiden ja palvelujen toteuttamisesta mainitun momentin 1 kohdassa tarkoitettu työvoimaviranomainen, ellei muusta lainsäädännöstä muuta johdu.

Työnhakijaksi rekisteröityneen 5 §:n 5 kohdassa tarkoitetun kotoutuja-asiakkaan 14, 16, 18–20 ja 22–24 §:ssä tarkoitettujen palveluiden järjestämisessä ja toteuttamisessa noudatetaan lisäksi, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädetään, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

26 §

Kotoutumiskoulutuksen sisältö

Kotoutumiskoulutuksena kotoutuja-asiakkaalle, joka ei ole oppivelvollisuuslaissa (1214/2020) tarkoitettu oppivelvollinen, järjestetään hänen kotoutumisen tavoitteisiinsa, osaamiseensa ja kotoutumisen palvelutarpeeseensa perustuen:

- 1) suomen tai ruotsin kielen opetusta;
- 2) ammatillisten tai muiden työelämässä tarvittavien valmiuksien opetusta, uraohjausta tai ammatillista suunnittelua ja ohjausta jatko-opintoihin, työllistymistä edistäviin palveluihin tai työmarkkinoille;
- 3) muuta opetusta, joka edistää yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja arjen kansalaistaitoihin liittyviä valmiuksia.

Kotoutumiskoulutuksen on sisällettävä myös työssäoppimisjakso taikka työ- ja toimintakykyä tukevaa toimintaa. Lisäksi sen on sisällettävä aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista.

Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena on oltava, että kotoutuja-asiakas saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon. Kotoutumiskoulutuksen osana on järjestettävä suomen tai ruotsin kielitaidon päättötestaus.

Opetushallitus vastaa kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksen kehittämisestä ja ylläpidosta huomioiden kotoutumiskoulutuksen tavoitteet ja sisällöt. Opetushallitus määrää aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet sekä suomen ja ruotsin kielitaidon päättötestauksen toteuttamisesta. Opetussuunnitelman perusteissa määrätään koulutuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan osaamisen arvioinnista sekä henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan ja todistukseen merkittävistä tiedoista. Koulutuspalvelun tuottajan on laadittava perusteiden pohjalta suunnitelma koulutuksen toteuttamisesta. Koulutuspalvelun tuottaja voi poiketa opetussuunnitelman perusteista perustellusta syystä.

Edellä 1–4 momentissa säädetystä poiketen kotoutumiskoulutuksena voidaan toteuttaa asiakkaan tarpeen mukaisesti:

- 1) luku- ja kirjoitustaitokoulutusta, jota annetaan Opetushallituksen vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosituksen mukaisesti; tai

2) aikuisten perusopetusta, jota annetaan Opetushallituksen aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

59 §

Valtion korvaus kunnalle, hyvinvointialueelle ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus korvaa kunnalle, hyvinvointialueelle ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle valtion talousarvion rajoissa tässä laissa tarkoitettujen palveluiden järjestämisestä aiheutuvat kustannukset. Kustannusten korvaamisesta säädetään tässä luvussa. Muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle maksettavien korvausten edellytyksenä on, että kunnassa on järjestetty kotoutumisohjelma. Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle maksettavien korvausten edellytyksenä on, että kunnassa on laadittu kotoutumisen edistämisestä annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 2012:74) 26 §:ssä tarkoitettu kunnan kotouttamisohjelma. Edellytyksenä on lisäksi, että kunta on tehnyt tämän lain 42 §:ssä tarkoitetun sopimuksen elinvoimakseksuuden kanssa.

Korvausta maksetaan siitä alkaen, kun henkilölle, jonka kunnassa asumisen taikka hyvinvointialueelta tai Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselta palvelujen saamisen perusteella korvaus maksetaan, on rekisteröity ensimmäinen kotikuntalain mukainen kotikunta väestötietojärjestelmään.

Jos henkilöllä, jonka kunnassa asumisen taikka hyvinvointialueelta tai Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselta palvelujen saamisen perusteella korvaus maksetaan, ei ole oleskelulupaa maahan tullessaan eikä hän oleskeluluvan saatuaan täytä kotikuntalain 4 §:ssä säädettyjä edellytyksiä, korvausta maksetaan siitä alkaen, kun hänelle on myönnetty ensimmäinen oleskelulupa. Henkilön, jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla, osalta korvausta maksetaan kuitenkin vasta kun hänelle on rekisteröity ensimmäinen kotikunta väestötietojärjestelmään.

Edellä 2 tai 3 momentissa tarkoitettua ajankohtaa ei sovelleta 60, 63, 64 eikä 67 §:ssä säädettyyn. Kun ihmiskaupan uhri on Suomen kansalainen, 68 §:ssä tarkoitettua korvausta maksetaan siitä alkaen, kun hän on kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 3 §:n 8 kohdassa tarkoitetun auttamisjärjestelmän piirissä.

65 §

Valtion korvaus erityiskustannuksista

Valtion varoista korvataan muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetun henkilön osalta varhaiskasvatuslain (540/2018) 15 a §:n 3 momentissa tarkoitetun erityisen tuen tai perusopetuslain 20 c §:ssä tarkoitettujen oppilaskohtaisten tukitoimien kustannuksia, jollei kustannuksia korvata muun lain nojalla. Valtion varoista ei kuitenkaan tämän pykälän nojalla korvata oppilaskohtaisesta erityisopettajan opetuksesta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä aiheutuvia kustannuksia. Valtion varoista korvataan Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetun henkilön osalta lastenhoidosta ja peruskoulusta annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 2020:32) II osan 41 §:ssä tai III osan 19 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen kustannuksia, jollei kustannuksia korvata muun lain nojalla.

72 §

Asiakastietojen käsittelytarkoitukset

Maahanmuuttajien, kotoutuja-asiakkaiden sekä ulkomaalaislain 90 §:ssä tarkoitettussa pakolaiskiintiössä Suomeen otettavien henkilöiden tietoja saadaan käsitellä:

- 1) tässä laissa tarkoitettujen palvelujen ja tehtävien järjestämiseen ja tuottamiseen;
 - 2) 1 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä koskevaan valvontaan, kehittämiseen, seurantaan, arviointiin, ennakointiin ja ohjaukseen; ja
 - 3) 1 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä koskevaa tilastointia ja tiedolla johtamista varten.
- Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettujen asiakastietojen käyttötarkoituksista ja käsiteltävistä tiedoista säädetään mainitun lain 13 luvussa.

73 §

Käsiteltävät tiedot

Seuraavia henkilöasiakkaan tietoja saadaan käsitellä:

- 1) henkilötunnus;
 - 2) nimi ja yhteystiedot;
 - 3) oleskelulupahakemusta ja -päättöä koskevat tiedot;
 - 4) asiointikieli, tulkin järjestämistarve ja muut asioinnin järjestämistä koskevat tiedot;
 - 5) tiedot koulutuksesta, työhistoriasta ja ammatillisesta osaamisesta sekä muut osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin pohjaksi selvitettävät tiedot;
 - 6) osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointia koskevat tiedot, kotoutumissuunnitelman sekä muiden suunnitelmien palvelusisältö ja kesto sekä suunnitelmien toteuttamista koskevat tiedot;
 - 7) tiedot kotoutumista edistävästä palveluista ja kielitaidon päättötestauksesta sekä jatko-ohjauksesta muihin palveluihin;
 - 8) sellaiset terveydentilaa sekä työ- ja toimintakykyä koskevat tiedot ja arviot, joilla on vaikutusta henkilön kotoutumiseen ja jotka ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi hänelle;
 - 9) 43 ja 44 §:ssä tarkoitettua kuntaan ohjaamista ja kuntaan ohjattavan vastaanottoa koskevat tiedot; ja
 - 10) 8 luvussa tarkoitettuja korvauksia koskevat tiedot.
-

80 §

Käyttöoikeuden myöntäminen valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaan asiakastietojärjestelmään

Kunta myöntää käyttöoikeudet valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin palveluksessaan olevalle henkilölle sekä ulkopuolisen tahon palveluksessa olevalle henkilölle hankkimansa palvelun osalta. Kunta myöntää käyttöoikeuden hyvinvointialueen palveluksessa olevalle henkilölle, joka osallistuu 14 §:ssä tarkoitettun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin laatimiseen tai 16 §:ssä tarkoitettun kotoutumissuunnitelman laatimiseen tai sen 22 §:ssä tarkoitettuun tarkistamiseen, 3 luvussa tarkoitettuun alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tullutta lasta tai nuorta koskevan palvelun tarjoamiseen, 4 luvussa tarkoitettuun kuntaan ohjaamiseen taikka muihin tässä laissa erikseen säädettyihin tehtäviin. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus myöntää käyttöoikeudet palveluksessaan olevalle henkilölle taikka työ- ja elinkeinoministeriön tai elinvoimakeskuksen palveluksessa olevalle henkilölle. Lisäksi

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus myöntää käyttöoikeudet ulkopuolisten tahojen palveluksessa olevalle henkilölle, kun kyse on Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tai työ- ja elinkeinoministeriön tekemästä toimeksiannosta tai hankkimasta palvelusta.

83 §

Kuntaan ohjaamisen alueellinen tiedonsaanti

Muulla kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla, hyvinvointialueella ja elinvoimakeskuksella on oikeus saada toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta ja vastaanotto- ja järjestelykeskukselta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 42–44 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä.

Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta ja elinvoimakeskukselta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 42 ja 43 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä.

86 §

Kotoutumista edistävien palveluiden tarjoamiseen liittyvä tiedonsaantioikeus

Kunnalla ja työvoimaviranomaisella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta ja Digi- ja väestötietovirastolta 14 §:ssä tarkoitetun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja 16 §:ssä tarkoitetun kotoutumissuunnitelman laatimista varten välttämättömät tiedot maahanmuuttajista, joille on laadittava 14 §:ssä tarkoitettu osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi.

Kunnalla, hyvinvointialueella ja työvoimaviranomaisella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä toisiltaan, Kansaneläkelaitokselta, Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta ja Digi- ja väestötietovirastolta 14 §:ssä tarkoitetun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja 16 §:ssä tarkoitetun kotoutumissuunnitelman laatimista varten välttämättömät tiedot maahanmuuttajista, mikäli hyvinvointialue osallistuu 14 §:ssä tarkoitettuun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin.

Kunnalla, hyvinvointialueella ja työvoimaviranomaisella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä toisiltaan, maahanmuuttajan edelliseltä kotikunnalta, elinvoimakeskukselta, tässä laissa tarkoitulta palveluntuottajalta ja 35 §:ssä tarkoitulta alaikäisen edustajalta 20 ja 22 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä varten välttämättömät tiedot 2 §:n 6 momentissa tarkoitetuista lapsista tai nuorista.

Kunnalla, hyvinvointialueella ja työvoimaviranomaisella on oikeus saada toisiltaan, Opetushallitukselta, Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselta sekä tässä laissa tarkoitulta palveluntuottajalta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 22 §:ssä tarkoitetun kotoutumissuunnitelman tarkistamiseksi välttämättömät tiedot maahanmuuttajista, joille on laadittu kotoutumissuunnitelma ja jotka täyttävät 20 §:n 3 tai 4 momentissa säädetyn edellytyksen.

90 §

Muiden korvausten hakemiseen ja käsittelyyn liittyvä tiedonsaantioikeus

Hyvinvointialueella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 63 ja 65 §:ssä tarkoitettujen korvausten ja 65 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä. Hyvinvointialueella ja kunnalla on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 68 §:ssä tarkoitettujen korvausten hakemiseksi välttämättömät tiedot ihmiskaupan uhreista. Hyvinvointialueella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 69 §:ssä tarkoitettujen korvausten ja siinä tarkoitettujen päätösten hakemiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 6 momentissa tarkoitetuista lapsista ja nuorista. Hyvinvointialueella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 65, 68 ja 69 §:ssä tarkoitettujen korvausten hakemiseksi siltä hyvinvointialueelta, jonka alueella maahanmuuttajia on viimeksi asunut, 65, 68 tai 69 §:ssä tarkoitettu elinvoimakeskuksen päätös ja muut välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä, ihmiskaupan uhreista ja mainitun pykälän 6 momentissa tarkoitetuista lapsista tai nuorista.

92 §

Elinvoimakeskuksen muu tiedonsaantioikeus

Elinvoimakeskuksella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 55 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot maahanmuuttajasta tai ulkomaalaislain 90 §:ssä tarkoitetussa pakolaiskiintiössä Suomeen otettavasta henkilöstä toiselta elinvoimakeskukselta sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselta.

92 a §

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen muu tiedonsaantioikeus

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 56 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot maahanmuuttajasta tai ulkomaalaislain 90 §:ssä tarkoitetussa pakolaiskiintiössä Suomeen otettavasta henkilöstä kunnalta, työvoimaviranomaiselta, hyvinvointialueelta, Digi- ja väestötietovirastolta, elinvoimakeskukselta, Kansaneläkelaitokselta, Opetushallitukselta, Maahanmuuttovirastolta, vastaanottokeskukselta, 35 §:ssä tarkoitettulta edustajalta sekä tässä laissa tarkoitettulta palveluntuottajalta.

92 b §

Opetushallituksen tiedonsaantioikeus

Opetushallituksella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 26 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot maahanmuuttajasta kunnalta, työvoimaviranomaiselta, Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselta sekä tässä laissa tarkoitettulta palveluntuottajalta.

94 §

Palveluntuottajan kotoutumista edistävien palveluiden tuottamiseen liittyvä tiedonsaantioikeus

Edellä 2 luvussa tarkoitettuja palveluita tuottavalla julkisella tai yksityisellä oppilaitoksella tai muulla palveluntuottajalla, jonka asiakkaaksi maahanmuuttaja tai kotoutuja-asiakas ohjataan, on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä kunnalta, työvoimaviranomaiselta, Opetushallitukselta, Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselta ja edeltäviltä palveluntuottajilta 2 luvussa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi seuraavat maahanmuuttajaa tai kotoutuja-asiakasta, hänen kotoutumissuunnitelmaansa ja palvelutarvettaan koskevat tiedot:

- 1) nimet;
- 2) syntymäaika ja -paikka;
- 3) henkilötunnus;
- 4) äidinkieli;
- 5) asiointikieli;
- 6) kansalaisuus tai kansalaisuudettomuus ja kansallisuus;
- 7) koti- ja asuinpaikka;
- 8) yhteystiedot;
- 9) virkailijan nimi;
- 10) kotoutumissuunnitelman laatimispäivä ja voimassaolo;
- 11) merkitty koulutussuositus ja muut osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnissa esiin tulleet koulutukseen liittyvät kartoitukset;
- 12) kielitaidon lähtötason testauksen tulos;
- 13) aiemmin suoritettu koulutus tai tutkinto;
- 14) aiempi ammatti tai työkokemus;
- 15) asiakkaan tavoiteammatti;
- 16) mahdollisen aiemman kotoutumista edistävän koulutuksen tai opintojen opintosuunnitelma ja arvio sen toteutumisesta;
- 17) mahdollisessa aiemmassa kotoutumista edistävässä koulutuksessa tai opinnoissa sovitut toimenpiteet ja tavoitteet jatkosta; ja
- 18) muut kuin 1–17 kohdassa tarkoitettut opetukseen tai palveluun osallistumisen kannalta välttämättömät tiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 65 §:n 2 momentin nojalla maksetaan muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla korvauksia 1 päivästä elokuuta 2025 alkaen aiheutuneista perusopetuslain 20 c §:ssä tarkoitettujen tukitoimien kustannuksista.

Muulla kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla on oikeus hakea korvausta perusopetuslain kumotussa 17 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen päätökseen perustuvista kustannuksista tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 65 §:n 2 momentin nojalla siltä ajalta, jona perusopetuslain kumotussa 17 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen päätös on voimassa.

Helsingissä 9.10.2025

Pääministeri

Petteri Orpo

Sisäministeri Mari Rantanen

Laki

kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023) 3, 26 ja 59 §, 65 §:n 2 momentti, 72 §, 73 §:n 1 momentti, 80 §:n 1 momentti, 83 §:n 2 momentti, 86 §, 90 §:n 3 momentti ja 94 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n suomenkielinen sanamuoto osaksi laissa 322/2024 ja ruotsinkielinen sanamuoto osaksi laeissa 322/2024 ja 1100/2024, 26 §:n, 65 §:n 2 momentin ja 72 §:n ruotsinkielinen sanamuoto sekä 73 §:n 1 momentti laissa 1100/2024, 59 § laeissa 1100/2024 ja 721/2025, 80 §:n 1 momentti, 83 §:n 2 momentti ja 90 §:n 3 momentti laissa 721/2025, 86 § laeissa 322/2024, 1100/2024 ja 721/2025 sekä 94 § laissa 322/2024, sekä

lisätään 83 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 721/2025, uusi 3 momentti, 92 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 721/2025, uusi 2 momentti ja lakiin uusi 92 a ja 92 b §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Lain soveltaminen työnhakijaan

Lain soveltaminen työnhakijaan

Sovellettaessa 12–32 ja 32 a §:ää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun työnhakijaan vastaa tässä laissa kunnan tehtäviksi säädettyjen toimenpiteiden ja palvelujen toteuttamisesta mainitun momentin 1 kohdassa tarkoitettu työvoimaviranomainen, ellei muusta lainsäädännöstä muuta johdu.

Työnhakijaksi rekisteröityneen 5 §:n 5 kohdassa tarkoitetun kotoutuja-asiakkaan 14–24 §:ssä tarkoitettujen palveluiden järjestämisessä ja toteuttamisessa noudatetaan lisäksi, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädetään, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

Sovellettaessa 12–14, 16, 18–20, 22–32 ja 32 a §:ää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun työnhakijaan vastaa tässä laissa kunnan tehtäviksi säädettyjen toimenpiteiden ja palvelujen toteuttamisesta mainitun momentin 1 kohdassa tarkoitettu työvoimaviranomainen, ellei muusta lainsäädännöstä muuta johdu.

Työnhakijaksi rekisteröityneen 5 §:n 5 kohdassa tarkoitetun kotoutuja-asiakkaan 14, 16, 18–20 ja 22–24 §:ssä tarkoitettujen palveluiden järjestämisessä ja toteuttamisessa noudatetaan lisäksi, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa säädetään, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

26 §

26 §

Kotoutumiskoulutuksen sisältö

Kotoutumiskoulutuksen sisältö

Kotoutumiskoulutuksena kotoutuja-asiakkaalle, joka ei ole oppivelvollisuuslaissa (1214/2020) tarkoitettu oppivelvollinen, järjestetään hänen kotoutumisen tavoitteisiinsa, osaamiseensa ja kotoutumisen palvelutarpeeseensa perustuen:

- 1) suomen tai ruotsin kielen opetusta;
- 2) ammatillisten tai muiden työelämässä tarvittavien valmiuksien opetusta, uraohjausta tai ammatillista suunnittelua ja ohjausta jatko-opintoihin, työllistymistä edistäviin palveluihin tai työmarkkinoille;
- 3) muuta opetusta, joka edistää yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja arjen kansalaistaitoihin liittyviä valmiuksia.

Kotoutumiskoulutuksen on sisällettävä myös työssäoppimisjakso taikka työ- ja toimintakykyä tukevaa toimintaa. Lisäksi sen on sisällettävä aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista.

Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena on oltava, että kotoutuja-asiakas saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon. Kotoutumiskoulutuksen osana on järjestettävä suomen tai ruotsin kielitaidon päättötestaus.

Opetushallitus määrää aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet sekä suomen ja ruotsin kielitaidon päättötestauksen toteuttamisesta. Opetussuunnitelman perusteissa määrätään koulutuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan osaamisen arvioinnista sekä henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan ja todistukseen merkittävistä tiedoista. Koulutuspalvelun tuottajan on laadittava perusteiden pohjalta suunnitelma koulutuksen toteuttamisesta. Koulutuspalvelun tuottaja voi poiketa opetussuunnitelman perusteista perustellusta syystä.

Edellä 1–4 momentissa säädetystä poiketen kotoutumiskoulutuksena voidaan toteuttaa asiakkaan tarpeen mukaisesti:

- 1) luku- ja kirjoitustaitokoulutusta, jota annetaan Opetushallituksen vapaan

Kotoutumiskoulutuksena kotoutuja-asiakkaalle, joka ei ole oppivelvollisuuslaissa (1214/2020) tarkoitettu oppivelvollinen, järjestetään hänen kotoutumisen tavoitteisiinsa, osaamiseensa ja kotoutumisen palvelutarpeeseensa perustuen:

- 1) suomen tai ruotsin kielen opetusta;
- 2) ammatillisten tai muiden työelämässä tarvittavien valmiuksien opetusta, uraohjausta tai ammatillista suunnittelua ja ohjausta jatko-opintoihin, työllistymistä edistäviin palveluihin tai työmarkkinoille;
- 3) muuta opetusta, joka edistää yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja arjen kansalaistaitoihin liittyviä valmiuksia.

Kotoutumiskoulutuksen on sisällettävä myös työssäoppimisjakso taikka työ- ja toimintakykyä tukevaa toimintaa. Lisäksi sen on sisällettävä aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista.

Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena on oltava, että kotoutuja-asiakas saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon. Kotoutumiskoulutuksen osana on järjestettävä suomen tai ruotsin kielitaidon päättötestaus.

Opetushallitus vastaa kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättötestauksen kehittämisestä ja ylläpidosta huomioiden kotoutumiskoulutuksen tavoitteet ja sisällöt. Opetushallitus määrää aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet sekä suomen ja ruotsin kielitaidon päättötestauksen toteuttamisesta. Opetussuunnitelman perusteissa määrätään koulutuksen tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja opiskelijan osaamisen arvioinnista sekä henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan ja todistukseen merkittävistä tiedoista. Koulutuspalvelun tuottajan on laadittava perusteiden pohjalta suunnitelma koulutuksen toteuttamisesta. Koulutuspalvelun tuottaja voi poiketa opetussuunnitelman perusteista perustellusta syystä.

Edellä 1–4 momentissa säädetystä poiketen kotoutumiskoulutuksena voidaan toteuttaa asiakkaan tarpeen mukaisesti:

sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosituksen mukaisesti; tai
2) aikuisten perusopetusta, jota annetaan Opetushallituksen aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

1) luku- ja kirjoitustaitokoulutusta, jota annetaan Opetushallituksen vapaan sivistystyön lukutaitokoulutuksen opetussuunnitelmasuosituksen mukaisesti; tai
2) aikuisten perusopetusta, jota annetaan Opetushallituksen aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

59 §

59 §

*Valtion korvaus kunnalle ja
hyvinvointialueelle*

*Valtion korvaus kunnalle, hyvinvointialueelle
ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja
sairaanhoitoviranomaiselle*

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus korvaa kunnalle ja hyvinvointialueelle valtion talousarvion rajoissa tässä laissa tarkoitettujen palveluiden järjestämisestä aiheutuvat kustannukset sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään. Muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle maksettavien korvausten edellytyksenä on, että kunnassa on järjestetty kotoutumisohjelma. Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle maksettavien korvausten edellytyksenä on, että kunnassa on laadittu kotoutumisen edistämisestä annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 2012:74) 26 §:ssä tarkoitettu kunnan kotouttamisohjelma. Edellytyksenä on lisäksi, että kunta on tehnyt tämän lain 42 §:ssä tarkoitetun sopimuksen elinvoimakeskuksen kanssa.

Korvausta maksetaan siitä alkaen, kun henkilölle, jonka kunnassa asumisen tai hyvinvointialueelta palvelujen saamisen perusteella korvaus maksetaan, on rekisteröity ensimmäinen kotikuntalain mukainen kotikunta väestötietojärjestelmään.

Jos henkilöllä, jonka kunnassa asumisen tai hyvinvointialueelta palvelujen saamisen perusteella korvaus maksetaan, ei ole oleskelulupaa maahan tullessaan eikä hän oleskeluluvan saatuaan täytä kotikuntalain 4 §:ssä säädettyjä edellytyksiä, korvausta

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus korvaa kunnalle, hyvinvointialueelle ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselle valtion talousarvion rajoissa tässä laissa tarkoitettujen palveluiden järjestämisestä aiheutuvat kustannukset. *Kustannusten korvaamisesta säädetään tässä luvussa.* Muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle maksettavien korvausten edellytyksenä on, että kunnassa on järjestetty kotoutumisohjelma. Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle maksettavien korvausten edellytyksenä on, että kunnassa on laadittu kotoutumisen edistämisestä annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 2012:74) 26 §:ssä tarkoitettu kunnan kotouttamisohjelma. Edellytyksenä on lisäksi, että kunta on tehnyt tämän lain 42 §:ssä tarkoitetun sopimuksen elinvoimakeskuksen kanssa.

Korvausta maksetaan siitä alkaen, kun henkilölle, jonka kunnassa asumisen *taikka* hyvinvointialueelta *tai* Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselta palvelujen saamisen perusteella korvaus maksetaan, on rekisteröity ensimmäinen kotikuntalain mukainen kotikunta väestötietojärjestelmään.

Jos henkilöllä, jonka kunnassa asumisen *taikka* hyvinvointialueelta *tai* Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselta palvelujen saamisen perusteella korvaus maksetaan, ei ole oleskelulupaa maahan tullessaan eikä hän

maksetaan siitä alkaen, kun hänelle on myönnetty ensimmäinen oleskelulupa. Henkilön, jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla, osalta korvausta maksetaan kuitenkin vasta kun hänelle on rekisteröity ensimmäinen kotikunta väestötietojärjestelmään.

Edellä 2 tai 3 momentissa tarkoitettua ajankohtaa ei sovelleta 60, 63, 64 eikä 67 §:ssä säädettyyn. Kun ihmiskaupan uhri on Suomen kansalainen, 68 §:ssä tarkoitettua korvausta maksetaan siitä alkaen, kun hän on kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 3 §:n 8 kohdassa tarkoitettua auttamisjärjestelmän piirissä.

65 §

Valtion korvaus erityiskustannuksista

Valtion varoista korvataan muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettua henkilön osalta varhaiskasvatuslain (540/2018) 15 a §:n 3 momentissa tai perusopetuslain 17 §:ssä tarkoitettua erityisen tuen kustannuksia, jollei kustannuksia korvata muun lain nojalla. Valtion varoista korvataan Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettua henkilön osalta lastenhoidosta ja peruskoulusta annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 2020:32) II osan 41 §:ssä tai III osan 19 §:ssä tarkoitettua erityisen tuen kustannuksia, jollei kustannuksia korvata muun lain nojalla.

72 §

oleskeluluvan saatuaan täytä kotikuntalain 4 §:ssä säädettyjä edellytyksiä, korvausta maksetaan siitä alkaen, kun hänelle on myönnetty ensimmäinen oleskelulupa. Henkilön, jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla, osalta korvausta maksetaan kuitenkin vasta kun hänelle on rekisteröity ensimmäinen kotikunta väestötietojärjestelmään.

Edellä 2 tai 3 momentissa tarkoitettua ajankohtaa ei sovelleta 60, 63, 64 eikä 67 §:ssä säädettyyn. Kun ihmiskaupan uhri on Suomen kansalainen, 68 §:ssä tarkoitettua korvausta maksetaan siitä alkaen, kun hän on kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 3 §:n 8 kohdassa tarkoitettua auttamisjärjestelmän piirissä.

65 §

Valtion korvaus erityiskustannuksista

Valtion varoista korvataan muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettua henkilön osalta varhaiskasvatuslain (540/2018) 15 a §:n 3 momentissa tarkoitettua *erityisen tuen* tai perusopetuslain 20 c §:ssä *tarkoitettujen oppilaskohtaisten tukitoimien* kustannuksia, jollei kustannuksia korvata muun lain nojalla. *Valtion varoista ei kuitenkaan tämän pykälän nojalla korvata oppilaskohtaisesta erityisopettajan opetuksesta osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä aiheutuvia kustannuksia.* Valtion varoista korvataan Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettua henkilön osalta lastenhoidosta ja peruskoulusta annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 2020:32) II osan 41 §:ssä tai III osan 19 §:ssä tarkoitettua erityisen tuen kustannuksia, jollei kustannuksia korvata muun lain nojalla.

72 §

Asiakastietojen käsittelytarkoitukset

Asiakastietojen käsittelytarkoitukset

Maahanmuuttajien ja kotoutuja-asiakkaiden tietoja saadaan käsitellä:

Maahanmuuttajien, kotoutuja-asiakkaiden sekä ulkomaalaislain 90 §:ssä tarkoitetussa pakolaiskiintiössä Suomeen otettavien henkilöiden tietoja saadaan käsitellä:

1) tässä laissa tarkoitettujen palvelujen ja tehtävien järjestämiseen ja tuottamiseen;

1) tässä laissa tarkoitettujen palvelujen ja tehtävien järjestämiseen ja tuottamiseen;

2) 1 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä koskevaan valvontaan, kehittämiseen, seurantaan, arviointiin, ennakointiin ja ohjaukseen; ja

2) 1 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä koskevaan valvontaan, kehittämiseen, seurantaan, arviointiin, ennakointiin ja ohjaukseen; ja

3) 1 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä koskevaa tilastointia ja tiedolla johtamista varten.

3) 1 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä koskevaa tilastointia ja tiedolla johtamista varten.

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettujen asiakastietojen käyttötarkoituksista ja käsiteltävistä tiedoista säädetään mainitun lain 13 luvussa.

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettujen asiakastietojen käyttötarkoituksista ja käsiteltävistä tiedoista säädetään mainitun lain 13 luvussa.

73 §

73 §

Käsiteltävät tiedot

Käsiteltävät tiedot

Seuraavia henkilöasiakkaan tietoja saadaan käsitellä:

Seuraavia henkilöasiakkaan tietoja saadaan käsitellä:

1) henkilötunnus;

1) henkilötunnus;

2) nimi ja yhteystiedot;

2) nimi ja yhteystiedot;

3) oleskelulupahakemusta ja -päätöstä koskevat tiedot;

3) oleskelulupahakemusta ja -päätöstä koskevat tiedot;

4) asiointikieli, tulkin järjestämistarve ja muut asiainn järjestämistä koskevat tiedot;

4) asiointikieli, tulkin järjestämistarve ja muut asiainn järjestämistä koskevat tiedot;

5) tiedot koulutuksesta, työhistoriasta ja ammatillisesta osaamisesta sekä muut osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin pohjaksi selvittävät tiedot;

5) tiedot koulutuksesta, työhistoriasta ja ammatillisesta osaamisesta sekä muut osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin pohjaksi selvittävät tiedot;

6) osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointia koskevat tiedot, kotoutumissuunnitelman sekä muiden suunnitelmien palvelusisältö ja kesto sekä suunnitelmien toteuttamista koskevat tiedot;

6) osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointia koskevat tiedot, kotoutumissuunnitelman sekä muiden suunnitelmien palvelusisältö ja kesto sekä suunnitelmien toteuttamista koskevat tiedot;

7) tiedot kotoutumista edistävistä palveluista ja kielitaidon päättötestauksesta sekä jatko-ohjauksesta muihin palveluihin;

7) tiedot kotoutumista edistävistä palveluista ja kielitaidon päättötestauksesta sekä jatko-ohjauksesta muihin palveluihin;

8) sellaiset terveydentilaa sekä työ- ja toimintakykyä koskevat tiedot ja arviot, joilla on vaikutusta henkilön kotoutumiseen ja jotka

8) sellaiset terveydentilaa sekä työ- ja toimintakykyä koskevat tiedot ja arviot, joilla on vaikutusta henkilön kotoutumiseen ja jotka

Voimassa oleva laki

ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi hänelle;

9) 43 §:ssä tarkoitettua kuntaan ohjaamista koskevat tiedot; ja

10) 8 luvussa tarkoitettuja korvauksia koskevat tiedot.

80 §

*Käyttöoikeuden myöntäminen
valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin
kuuluvaan asiakastietojärjestelmään*

Kunta myöntää käyttöoikeudet valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin palveluksessaan olevalle henkilölle sekä ulkopuolisen tahon palveluksessa olevalle henkilölle hankkimansa palvelun osalta. Kunta myöntää käyttöoikeuden hyvinvointialueen palveluksessa olevalle henkilölle, joka osallistuu 14 §:ssä tarkoitetun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin laatimiseen tai 16 §:ssä tarkoitetun kotoutumissuunnitelman laatimiseen tai sen 22 §:ssä tarkoitettuun tarkistamiseen. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus myöntää käyttöoikeudet palveluksessaan olevalle henkilölle taikka työ- ja elinkeinoministeriön tai elinvoimakeskuksen palveluksessa olevalle henkilölle. Lisäksi Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus myöntää käyttöoikeudet ulkopuolisten tahojen palveluksessa olevalle henkilölle, kun kyse on Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tai työ- ja elinkeinoministeriön tekemästä toimeksiannosta tai hankkimasta palvelusta.

83 §

Ehdotus

ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi hänelle;

9) 43 ja 44 §:ssä tarkoitettua kuntaan ohjaamista ja kuntaan ohjattavan vastaanottoa koskevat tiedot; ja

10) 8 luvussa tarkoitettuja korvauksia koskevat tiedot.

80 §

*Käyttöoikeuden myöntäminen
valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin
kuuluvaan asiakastietojärjestelmään*

Kunta myöntää käyttöoikeudet valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin palveluksessaan olevalle henkilölle sekä ulkopuolisen tahon palveluksessa olevalle henkilölle hankkimansa palvelun osalta. Kunta myöntää käyttöoikeuden hyvinvointialueen palveluksessa olevalle henkilölle, joka osallistuu 14 §:ssä tarkoitetun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin laatimiseen tai 16 §:ssä tarkoitetun kotoutumissuunnitelman laatimiseen tai sen 22 §:ssä tarkoitettuun tarkistamiseen, 3 luvussa tarkoitettuun alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tullutta lasta tai nuorta koskevan palvelun tarjoamiseen, 4 luvussa tarkoitettuun kuntaan ohjaamiseen taikka muihin tässä laissa erikseen säädettyihin tehtäviin. Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus myöntää käyttöoikeudet palveluksessaan olevalle henkilölle taikka työ- ja elinkeinoministeriön tai elinvoimakeskuksen palveluksessa olevalle henkilölle. Lisäksi Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus myöntää käyttöoikeudet ulkopuolisten tahojen palveluksessa olevalle henkilölle, kun kyse on Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tai työ- ja elinkeinoministeriön tekemästä toimeksiannosta tai hankkimasta palvelusta.

83 §

Kuntaan ohjaamisen alueellinen tiedonsaanti

Kuntaan ohjaamisen alueellinen tiedonsaanti

Muulla kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla ja hyvinvointialueella sekä Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisella on oikeus saada toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta ja elinvoimakeskukselta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 42–44 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot *kuntaan ohjatuista* 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä.

(lisätään uusi 3 mom.)

Muulla kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla, *hyvinvointialueella ja elinvoimakeskuksella on oikeus saada toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta ja vastaanotto- ja järjestelykeskukselta* maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 42–44 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä.

Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla ja Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaisella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta ja elinvoimakeskukselta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 42 ja 43 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä.

86 §

86 §

Kotoutumista edistävien palveluiden tarjoamiseen liittyvä tiedonsaantioikeus

Kotoutumista edistävien palveluiden tarjoamiseen liittyvä tiedonsaantioikeus

Kunnalla on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta ja Digi- ja väestötietovirastolta 14 §:ssä tarkoitettun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja 16 §:ssä tarkoitettun kotoutumissuunnitelman laatimista varten välttämättömät tiedot maahanmuuttajista, joille on laadittava 14 §:ssä tarkoitettu osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi.

Kunnalla, hyvinvointialueella ja työvoimaviranomaisella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä toisiltaan, Kansaneläkelaitokselta,

Kunnalla ja työvoimaviranomaisella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä *toisiltaan, Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta ja Digi- ja väestötietovirastolta* 14 §:ssä tarkoitettun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja 16 §:ssä tarkoitettun kotoutumissuunnitelman laatimista varten välttämättömät tiedot maahanmuuttajista, joille on laadittava 14 §:ssä tarkoitettu osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi.

Kunnalla, hyvinvointialueella ja työvoimaviranomaisella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä toisiltaan, Kansaneläkelaitokselta,

Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta ja Digi- ja väestötietovirastolta 14 §:ssä tarkoitetun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja 16 §:ssä tarkoitetun kotoutumissuunnitelman laatimista varten välttämättömät tiedot maahanmuuttajista, mikäli hyvinvointialue osallistuu 14 §:ssä tarkoitettuun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin.

Kunnalla ja hyvinvointialueella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä toisiltaan, maahanmuuttajan edelliseltä kotikunnalta, elinvoimakeskukselta, tässä laissa tarkoitettulta palveluntuottajalta ja 35 §:ssä tarkoitettulta alaikäisen edustajalta 20 ja 22 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä varten välttämättömät tiedot 2 §:n 6 momentissa tarkoitetuista lapsista tai nuorista.

Kunnalla, hyvinvointialueella ja työvoimaviranomaisella on oikeus saada toisiltaan, toiselta kunnalta ja työvoimaviranomaiselta sekä tässä laissa tarkoitettulta palveluntuottajalta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 22 §:ssä tarkoitettun kotoutumissuunnitelman tarkistamiseksi välttämättömät tiedot maahanmuuttajista, joille on laadittu kotoutumissuunnitelma ja jotka täyttävät 20 §:n 3 tai 4 momentissa tarkoitettua edellytyksen.

90 §

Muiden korvausten hakemiseen ja käsittelyyn liittyvä tiedonsaantioikeus

Hyvinvointialueella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 63 ja 65 §:ssä tarkoitettujen korvausten ja 65 §:ssä tarkoitettua päätöksen hakemiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä. Hyvinvointialueella ja kunnalla on oikeus saada

Maahanmuuttovirastolta, vastaanotto- ja järjestelykeskukselta ja Digi- ja väestötietovirastolta 14 §:ssä tarkoitetun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin ja 16 §:ssä tarkoitetun kotoutumissuunnitelman laatimista varten välttämättömät tiedot maahanmuuttajista, mikäli hyvinvointialue osallistuu 14 §:ssä tarkoitettuun osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin.

Kunnalla, hyvinvointialueella ja työvoimaviranomaisella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä toisiltaan, maahanmuuttajan edelliseltä kotikunnalta, elinvoimakeskukselta, tässä laissa tarkoitettulta palveluntuottajalta ja 35 §:ssä tarkoitettulta alaikäisen edustajalta 20 ja 22 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä varten välttämättömät tiedot 2 §:n 6 momentissa tarkoitetuista lapsista tai nuorista.

Kunnalla, hyvinvointialueella ja työvoimaviranomaisella on oikeus saada toisiltaan, Opetushallitukselta, Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselta sekä tässä laissa tarkoitettulta palveluntuottajalta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 22 §:ssä tarkoitettun kotoutumissuunnitelman tarkistamiseksi välttämättömät tiedot maahanmuuttajista, joille on laadittu kotoutumissuunnitelma ja jotka täyttävät 20 §:n 3 tai 4 momentissa säädetyn edellytyksen.

90 §

Muiden korvausten hakemiseen ja käsittelyyn liittyvä tiedonsaantioikeus

Hyvinvointialueella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 63 ja 65 §:ssä tarkoitettujen korvausten ja 65 §:ssä tarkoitettua päätöksen hakemiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä. Hyvinvointialueella ja kunnalla on oikeus saada

Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 68 §:ssä tarkoitettujen korvausten hakemiseksi välttämättömät tiedot ihmiskaupan uhreista. Hyvinvointialueella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 69 §:ssä tarkoitettujen korvausten ja siinä tarkoitettun päätöksen hakemiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 6 momentissa tarkoitetuista lapsista ja nuorista. Hyvinvointialueella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 65, 68 ja 69 §:ssä tarkoitettujen korvausten hakemiseksi *maahanmuuttajan* siltä hyvinvointialueelta, jonka alueella maahanmuuttaja on viimeksi asunut, *Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselta tai Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla* 65, 68 tai 69 §:ssä tarkoitettu elinvoimakeskuksen päätös ja muut välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä, ihmiskaupan uhreista ja mainitun pykälän 6 momentissa tarkoitetuista lapsista tai nuorista.

92 §

Elinvoimakeskuksen muu tiedonsaantioikeus

(lisätään uusi 2 mom.)

(lisätään uusi 92 a §)

Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 68 §:ssä tarkoitettujen korvausten hakemiseksi välttämättömät tiedot ihmiskaupan uhreista. Hyvinvointialueella on oikeus saada Maahanmuuttovirastolta ja Digi- ja väestötietovirastolta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 69 §:ssä tarkoitettujen korvausten ja siinä tarkoitettun päätöksen hakemiseksi välttämättömät tiedot 2 §:n 6 momentissa tarkoitetuista lapsista ja nuorista. Hyvinvointialueella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 65, 68 ja 69 §:ssä tarkoitettujen korvausten hakemiseksi siltä hyvinvointialueelta, jonka alueella maahanmuuttaja on viimeksi asunut 65, 68 tai 69 §:ssä tarkoitettu elinvoimakeskuksen päätös ja muut välttämättömät tiedot 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista henkilöistä, ihmiskaupan uhreista ja mainitun pykälän 6 momentissa tarkoitetuista lapsista tai nuorista.

92 §

Elinvoimakeskuksen muu tiedonsaantioikeus

Elinvoimakeskuksella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 55 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot maahanmuuttajasta tai ulkomaalaislain 90 §:ssä tarkoitettussa pakolaiskiintiössä Suomeen otettavasta henkilöstä toiselta elinvoimakeskukselta sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselta.

92 a §

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen muu tiedonsaantioikeus

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksella on oikeus saada maksutta

ja salassapitosäännösten estämättä 56 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot maahanmuuttajasta tai ulkomaalaislain 90 §:ssä tarkoitetussa pakolaiskiintiössä Suomeen otettavasta henkilöstä kunnalta, työvoimaviranomaiselta, hyvinvointialueelta, Digi- ja väestötietovirastolta, elinvoimakeskukselta, Kansaneläkelaitokselta, Opetushallitukselta, Maahanmuuttovirastolta, vastaanottokeskukselta, 35 §:ssä tarkoitettulta edustajalta sekä tässä laissa tarkoitettulta palveluntuottajalta.

92 b §

(lisätään uusi 92 b §)

Opetushallituksen tiedonsaantioikeus

Opetushallituksella on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä 26 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot maahanmuuttajasta kunnalta, työvoimaviranomaiselta, Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselta sekä tässä laissa tarkoitettulta palveluntuottajalta.

94 §

Palveluntuottajan kotoutumista edistävien palveluiden tuottamiseen liittyvä tiedonsaantioikeus

Edellä 2 luvussa tarkoitettuja palveluita tuottavalla julkisella tai yksityisellä oppilaitoksella tai muulla palveluntuottajalla, jonka asiakkaaksi kotoutuja-asiakas ohjataan kotoutumissuunnitelman mukaisesti, on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä kunnalta, työvoimaviranomaiselta ja edeltäviltä palveluntuottajilta 2 luvussa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi seuraavat kotoutuja-asiakasta, hänen kotoutumissuunnitelmaansa ja palvelutarvettaan koskevat tiedot:

- 1) nimet;
- 2) syntymäaika ja -paikka;
- 3) henkilötunnus;

94 §

Palveluntuottajan kotoutumista edistävien palveluiden tuottamiseen liittyvä tiedonsaantioikeus

Edellä 2 luvussa tarkoitettuja palveluita tuottavalla julkisella tai yksityisellä oppilaitoksella tai muulla palveluntuottajalla, jonka asiakkaaksi maahanmuuttaja tai kotoutuja-asiakas ohjataan, on oikeus saada maksutta ja salassapitosäännösten estämättä kunnalta, työvoimaviranomaiselta, Opetushallitukselta, Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskukselta ja edeltäviltä palveluntuottajilta 2 luvussa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi seuraavat maahanmuuttajaa tai kotoutuja-asiakasta, hänen kotoutumissuunnitelmaansa ja palvelutarvettaan koskevat tiedot:

- 1) nimet;
- 2) syntymäaika ja -paikka;

Voimassa oleva laki

- 4) äidinkieli;
- 5) asiointikieli;
- 6) kansalaisuus tai kansalaisuudettomuus ja kansallisuus;
- 7) koti- ja asuinpaikka;
- 8) yhteystiedot;
- 9) virkailijan nimi;
- 10) kotoutumissuunnitelman laatimispäivä ja voimassaolo;
- 11) merkitty koulutussuositus ja muut osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnissa esiin tulleet koulutukseen liittyvät kartoitukset;
- 12) kielitaidon lähtötason testauksen tulos;
- 13) aiemmin suoritettu koulutus tai tutkinto;
- 14) aiempi ammatti tai työkokemus;
- 15) asiakkaan tavoiteammatti;
- 16) mahdollisen aiemman kotoutumista edistävän koulutuksen tai opintojen opintosuunnitelma ja arvio sen toteutumisesta;
- 17) mahdollisessa aiemmassa kotoutumista edistävässä koulutuksessa tai opinnoissa sovitut toimenpiteet ja tavoitteet jatkosta; ja
- 18) muut kuin 1–17 kohdassa tarkoitetut opetukseen tai palveluun osallistumisen kannalta välttämättömät tiedot.

Ehdotus

- 3) henkilötunnus;
- 4) äidinkieli;
- 5) asiointikieli;
- 6) kansalaisuus tai kansalaisuudettomuus ja kansallisuus;
- 7) koti- ja asuinpaikka;
- 8) yhteystiedot;
- 9) virkailijan nimi;
- 10) kotoutumissuunnitelman laatimispäivä ja voimassaolo;
- 11) merkitty koulutussuositus ja muut osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnissa esiin tulleet koulutukseen liittyvät kartoitukset;
- 12) kielitaidon lähtötason testauksen tulos;
- 13) aiemmin suoritettu koulutus tai tutkinto;
- 14) aiempi ammatti tai työkokemus;
- 15) asiakkaan tavoiteammatti;
- 16) mahdollisen aiemman kotoutumista edistävän koulutuksen tai opintojen opintosuunnitelma ja arvio sen toteutumisesta;
- 17) mahdollisessa aiemmassa kotoutumista edistävässä koulutuksessa tai opinnoissa sovitut toimenpiteet ja tavoitteet jatkosta; ja
- 18) muut kuin 1–17 kohdassa tarkoitetut opetukseen tai palveluun osallistumisen kannalta välttämättömät tiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 65 §:n 2 momentin nojalla maksetaan muulle kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalle korvauksia 1 päivästä elokuuta 2025 alkaen aiheutuneista perusopetuslain 20 c §:ssä tarkoitettujen tukitoimien kustannuksista.

Muulla kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvalla kunnalla on oikeus hakea korvausta perusopetuslain kumotussa 17 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen päätökseen perustuvista kustannuksista tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 65 §:n 2 momentin nojalla siltä ajalta, jona perusopetuslain kumotussa 17 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen päätös on voimassa.
